

บทความวิจัย

เรื่อง อิทธิพลชุดฮั่นผู้ส่งผลกระทบต่อชุดกิโมโนและฮั่นบก

โดย

นางสาวสโรชา มะระพฤษ์วรรณ

รหัสนักศึกษา 05610922

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยสกลนคร

ปีการศึกษา 2564

ลิขสิทธิ์ของคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยสกลนคร

บทความวิจัย	อิทธิพลชุดฮั่นผู้ส่งผลต่อชุดกิโมโนและฮันบก
ผู้เขียน	สโรชา มะระพุกษัวรรณ
อาจารย์ที่ปรึกษาบทความวิจัย	อาจารย์ ดร.รัชตพงศ์ มะลิตอง
สาขาวิชา	เอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศิลปากร	วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
ปีการศึกษา	2564

บทคัดย่อ

บทความวิจัย “อิทธิพลชุดฮั่นผู้ส่งผลต่อชุดกิโมโนและฮันบก” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารากเหง้าของชุดกิโมโนของญี่ปุ่น ชุดฮันบกของเกาหลีซึ่งมีลักษณะบางส่วนที่สะท้อนอิทธิพลของชุดฮั่นผู้ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางประวัติศาสตร์ โดยศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นรองที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ และนำเสนอในลักษณะพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่า ฮั่นผู้ส่งอิทธิพลต่อกิโมโนและฮันบกอย่างเข้มข้นในยุคราชวงศ์ถัง (Tang: ค.ศ. 618 - 907) เนื่องจากความเจริญรุ่งเรืองทางด้านวัฒนธรรมของจีนในสมัยราชวงศ์ดังกล่าวจนสามารถส่งออกวัฒนธรรมไปสู่คาบสมุทรเกาหลี และเกาะญี่ปุ่นได้ ซึ่งการรับอิทธิพลจากฮั่นผู้ในยุคนี้จะเป็นการรับอิทธิพลอย่างเข้มข้น คือเครื่องแต่งกายคล้ายคลึงกับชุดฮั่นผู้ในยุคดังกล่าวมาก แต่ในยุคต่อมาทั้งเกาหลี และญี่ปุ่นจะพัฒนาเครื่องแต่งกายของตนให้เป็นเอกลักษณ์ในแบบของตน แต่อย่างไรก็ดี ทั้ง 2 ดินแดนมีความเข้มข้นของการรับอิทธิพลจากฮั่นผู้ที่ต่างกันซึ่งเป็นผลมาจากภูมิประเทศ และการติดต่อด้านการทูต นั่นคือ ราชสำนักเกาหลีได้รับอิทธิพลจากฮั่นผู้ของราชสำนักจีนอย่างชัดเจนเมื่อเทียบกับญี่ปุ่น กล่าวคือ ฮั่นผู้จะส่งอิทธิพลเป็นอย่างเข้มข้นในคาบสมุทรเกาหลีซึ่งปรากฏในฉลองพระองค์ของกษัตริย์ ราชนี และเครื่องแต่งกายของขุนนาง ส่วนอิทธิพลของฮั่นผู้ในญี่ปุ่นจะหลงเหลืออยู่เพียงกลิ่นอายของฮั่นผู้ที่ถูกพัฒนาให้กลายเป็นเอกลักษณ์แบบญี่ปุ่นแล้ว

คำสำคัญ: ฮั่นผู้, กิโมโน, ฮันบก

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยเรื่องอิทธิพลชุดชั้นผู้ส่งผลกระทบต่อชุดกิโมโนและฮันบก เป็นส่วนหนึ่งของ
รายวิชา 450 112 การศึกษาเอกเทศ (Independent Study)

บทความวิจัยชิ้นนี้สามารถสำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับการกรุณาอย่างสูงจาก
อาจารย์ ดร.รัชตพงศ์ มะลิทอง อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ที่กรุณาให้คำแนะนำและให้คำปรึกษา
ตลอดจนการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่ง จนทำให้งานวิจัยใน
ครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์ ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณอาจารย์อย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณครอบครัวและเพื่อน ๆ ที่คอยให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ตลอดจนให้
กำลังใจ ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้การศึกษาวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
นางสาวภวิดา เหมพรรณไพเราะ เพื่อนที่รับฟังความยากลำบาก ปัญหาต่าง ๆ และให้กำลังใจ
ตลอดจนผลงานชิ้นนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอขอบคุณทุกคนผู้ที่มีส่วนสร้างสรรค์บทเพลง Beautiful ที่ขับร้องโดยศิลปินวง NCT ที่
ทำให้สามารถผ่านช่วงเวลาที่ยากลำบาก และมีกำลังใจจนสามารถทำบทความวิจัยนี้จนเสร็จ
สมบูรณ์

ผู้วิจัยหวังว่า งานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจและกำลังศึกษาวัฒนธรรมการ
แต่งกายของผู้คนในเอเชียตะวันออก

สโรชา มะระพะฤกษ์วรรณ

สารบัญ

บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
สารบัญ.....	ค
สารบัญตาราง	จ
สารบัญรูปภาพ	ฉ
1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา	8
2. วัตถุประสงค์.....	10
3. บทนำ	10
3.1 ยี่นฝู: Hanfu	11
3.2 กีโมนอ: Kimono.....	12
3.3 ยี่นบก: Hanbok	14
4. ลักษณะการไขว้คอเสื้อชายทับขวา (Jiaoling Youren).....	15
5. การกำหนดเครื่องแต่งกายในโอกาสต่าง ๆ ของจักรพรรดิ และขุนนาง.....	16
6. เครื่องแต่งกายตามโอกาสต่าง ๆ.....	17
6.1 Chaofu (Mian-fu) และ Chebok (Myeon-Bok).....	17
6.2 Jifu (Tongtian-guanfu / Pibianfu) และ Chobok.....	21
6.3 เสื้อ Pao กับอิทธิพลต่อเกาหลีและญี่ปุ่น	23
7. สัญลักษณ์บ่งบอกยศของกษัตริย์และขุนนาง	27
7.1 ตราสัญลักษณ์มังกรในวงกลม	27
7.2 สัญลักษณ์ Buzi และสัญลักษณ์ฮยุงแบ	28
8. หมวก Futou กับอิทธิพลต่อเกาหลีและญี่ปุ่น.....	31
9. เครื่องแต่งกายของผู้หญิง.....	35
10. บทสรุป.....	39

บรรณานุกรม	41
------------------	----

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 แสดงการแบ่งสีเสื้อ PAO ตามตำแหน่งยศของขุนนางในแต่ละราชวงศ์ของราชสำนักจีน ..	24
ตารางที่ 2 ตารางแสดงการใช้สัญลักษณ์ BUZI ของขุนนางในราชวงศ์หมิง	29
ตารางที่ 3 ตารางแสดงการใช้สัญลักษณ์ฮยุงแบของขุนนางในราชวงศ์โชซอน	30

สารบัญรูปภาพ

ภาพที่ 1 ภาพวาดเจ้าชายโชโตกุ	13
ภาพที่ 2 สัญลักษณ์ 12 อันของจักรพรรดิ (SHERZHANG WEN)	19
ภาพที่ 3 ชุด MIAN-FU ของจีนในราชวงศ์หมิง.....	21
ภาพที่ 4 ชุดมยอนบกของเกาหลีในราชวงศ์โชซอน.....	21
ภาพที่ 5 เสื้อคลุมคังซาโพ	22
ภาพที่ 6 หมวกวอนยูกวาน	22
ภาพที่ 7 หมวกยางกวาน	22
ภาพที่ 8 จักรพรรดิราชวงศ์ซ่งสวมเสื้อคลุมสีแดง และสวมหมวก TONGTIAN-GUAN	23
ภาพที่ 9 พระเจ้าโคจงสวมเสื้อคลุมคังซาโพ และสวมหมวก TONGTIAN-GUAN.....	23
ภาพที่ 10 จักรพรรดิถังไท่จงสวมเสื้อ PAO สีเหลืองที่มีสัญลักษณ์มังกร	24
ภาพที่ 11 ผู้หญิงราชวงศ์ถังสวมเสื้อ PAO.....	24
ภาพที่ 12 ขุนนางในราชวงศ์หมิงสวมเสื้อ PAO ที่มีสัญลักษณ์ BUZI	24
ภาพที่ 13 คอเสื้อแบบอาเกะคุบิ (AGEKUBI).....	26
ภาพที่ 14 (ภาพที่ 2 จากซ้าย) SOKUTAI.....	26
ภาพที่ 15 พระเจ้าคังมินแห่งอาณาจักรโครยอสวมชุด GONGBOK	26
ภาพที่ 16 ซ้าย - ชุดซึบิก ขวา - ชุดซังบก	26
ภาพที่ 17 ตรามังกรของจักรพรรดิจีน	28
ภาพที่ 18 ตรามังกรของกษัตริย์โชซอนช่วงต้น	28
ภาพที่ 19 ตรามังกรของกษัตริย์โชซอนตอนปลาย.....	28
ภาพที่ 20 ตรามังกรของจักรพรรดิราชวงศ์ซิง	28
ภาพที่ 21 BUZI ลายนกกระสาสีขาวในราชวงศ์หมิง	29
ภาพที่ 22 BUZI ลายเสือในราชวงศ์หมิง	29
ภาพที่ 23 BUZI ลายสิงโตในราชวงศ์หมิง	30
ภาพที่ 24 BUZI ลายกิลเลนในราชวงศ์หมิง	30
ภาพที่ 25 BUZI ลายนกยูงในราชวงศ์ซิง	30
ภาพที่ 26 ฮยุงแบบลายกิลเลน.....	31
ภาพที่ 27 ฮยุงแบบรูปนกกระสา 2 ตัว	31
ภาพที่ 28 ฮยุงแบบรูปนกกระสา 1 ตัว	31
ภาพที่ 29 ฮยุงแบบรูปเสือ 2 ตัว	31
ภาพที่ 30 ฮยุงแบบรูปเสือ 1 ตัว.....	31

ภาพที่ 31	วิธีการผูก FUTOU	32
ภาพที่ 32	FUTOU ในราชวงศ์ถัง	32
ภาพที่ 33	FUTOU ในราชวงศ์ซ่ง	32
ภาพที่ 34	FUTOU ของจักรพรรดิในราชวงศ์หมิง	32
ภาพที่ 35	FOTOU ในราชวงศ์ซ่ง	32
ภาพที่ 36	FUTOU ในราชวงศ์หมิง	32
ภาพที่ 37	בקดูของอาณาจักรซิลลารวม	33
ภาพที่ 38	หมวกซอลซังกอนของกษัตริย์ยุคโครยอ	33
ภาพที่ 39	หมวกซอลกักบกดูของขุนนางยุคโครยอ	33
ภาพที่ 40	ซาโมของขุนนางในยุคโชซอน	33
ภาพที่ 41	อีกซอนกวานของกษัตริย์ในราชวงศ์โชซอน	33
ภาพที่ 42	ZUIENOKAN	34
ภาพที่ 43	KENEINOKAN	34
ภาพที่ 44	SANEINOKAN	34
ภาพที่ 45	DOKANMURI	34
ภาพที่ 46	ผู้หญิงในราชวงศ์ถังสวม สวมกระโปรงคาดอก แล้วคลุมทับด้วย DAXIU	36
ภาพที่ 47	ผู้หญิงราชวงศ์ถังสวมกระโปรงทับเสื้อ พ้อมกับพาด PEI	36
ภาพที่ 48	ผู้หญิงราชวงศ์ถังสวม BANBI	36
ภาพที่ 49	ผู้หญิงราชวงศ์ถังสวมกระโปรง JIANQUN	36
ภาพที่ 50	ภาพวาดฝาผนังจากสุสานทาอะมะซีชูคะ	36
ภาพที่ 51	เครื่องแต่งกายของผู้หญิงในยุคนารา	36
ภาพที่ 52	รูปสลักหินผู้หญิงนี้ช่วงศักราชตะวันออกสวมกระโปรงแบบจีบ	37
ภาพที่ 53	จิตรกรรมฝาผนังผู้หญิงสวมกระโปรงสลัปลีลายทาง และกระโปรงจีบ	37
ภาพที่ 54	จิตรกรรมฝาผนังรูปมเหสีกษัตริย์มีซอนสวมที่ BANBI จากหลุมศพอันอักหมายเลข 3	37
ภาพที่ 55	เครื่องแต่งกายของผู้หญิงยุคซิลลารวมที่สวม BANBI	37
ภาพที่ 56	เครื่องแต่งกายยุคซิลลารวมที่พาดผ้าคลุมไหล่ และสวมกระโปรงเอวสูงทับเสื้อ	37
ภาพที่ 57	เครื่องแต่งกายผู้หญิงในราชวงศ์ซ่ง	37
ภาพที่ 58	เครื่องแต่งกายของผู้หญิงราชวงศ์โครยอ	37
ภาพที่ 59	HUDIYI ของจักรพรรดิในราชสำนักจีน	38
ภาพที่ 60	ชุด DASHANXIAPEI ของราชวงศ์หมิง	38
ภาพที่ 61	หมวก FENGGUAN ที่มีมังกร 3 ตัว นกฟีนิกซ์ 2 ตัว	38

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ชุดประจำชาติเป็นหนึ่งใน “วัฒนธรรมอ่อนละมุน” (soft cultures) ที่ประเทศเกาหลีและญี่ปุ่นใช้เพื่อประชาสัมพันธ์ประเทศไปยังชาวต่างชาติ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในความพยายามดึงดูดนักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวจากต่างชาติเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศ ชุดฮันบก (Hanbok) หรือเครื่องกายของชาวเกาหลีตั้งแต่ยุค 3 อาณาจักร (Three Kingdoms Period) ถึงยุคโชซอน (Joseon): 57 ปีก่อนคริสต์ศักราช – ค.ศ. 1897 และชุดกิโมโน (Kimono) หรือที่มีความหมายตรงตัวว่าเครื่องแต่งกายมักปรากฏในภาพยนตร์ ละครโทรทัศน์ นิตยสาร แผ่นโฆษณา ตลอดจนธุรกิจท่องเที่ยว ซึ่งเป็นเครื่องมือประชาสัมพันธ์วัฒนธรรมของสองชาติที่ประสบความสำเร็จอย่างมาก และทำให้วัฒนธรรมการแต่งกายชุดประจำชาติของทั้งญี่ปุ่นและเกาหลีเป็นที่รับรู้ในต่างประเทศมากขึ้น

อย่างไรก็ดี มีอีกหนึ่งประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ใช้ชุดประจำชาติเป็นเครื่องมือประชาสัมพันธ์วัฒนธรรมคือประเทศจีน ในปัจจุบันความนิยมในชุด ฮั่นฝู (Hanfu) หรือชุดจีนโบราณตั้งแต่ราชวงศ์ชาง (Shang) ถึงราชวงศ์หมิง (Ming) หรือระหว่าง 1600 ปีก่อนคริสตกาล-ค.ศ. 1644 ได้รับความนิยมมากขึ้น และมักปรากฏตามละครและภาพยนตร์ทางประวัติศาสตร์บ่อยครั้ง แต่เมื่อเปรียบเทียบความนิยมในชุดฮั่นฝูกลับพบว่าได้รับความนิยมไม่มากเท่ากับสองชาติข้างต้น

สารนิพนธ์ชิ้นนี้ต้องการศึกษารากเหง้าของชุดประจำชาติทั้งสามซึ่งสามารถสืบย้อนได้ถึง 3000 ปี ในขณะที่ชุดฮันบกของเกาหลี และชุดกิโมโนของญี่ปุ่นมีจุดกำเนิดในช่วงเวลาที่จีนเป็นศูนย์กลางทางอำนาจและอารยธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในช่วงราวก่อนคริสตกาลจนถึงช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 นอกจากนี้ จากการพิจารณาและวิเคราะห์องค์ประกอบของชุดประจำชาติของทั้ง 3 ประเทศจากสื่อต่าง ๆ ที่ปรากฏในปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นละครหรือภาพยนตร์ เบื้องต้นพบว่ามีส่วนประกอบหลายส่วนที่มีความคล้ายคลึงกัน อาทิ ลักษณะคอเสื้อที่เป็นการนำปกเสื้อด้านซ้ายมาทับด้านขวา ลักษณะกระโปรงของชุดฮั่นฝูในบางยุคและชุดฮันบกที่มีลักษณะเป็นทรงเอ (A-line skirt) คล้ายกัน รวมถึงรูปร่างของเครื่องแต่งกายที่มีลักษณะคล้ายกับอักษร T ในภาษาอังกฤษเหมือนกันทั้ง 3 ประเทศ สารนิพนธ์ชิ้นนี้จึงมีข้อสันนิษฐานว่าชุดฮันบกและชุดกิโมโนได้รับอิทธิพลจากชุดฮั่นฝูไม่มากนัก

ประเทศจีน เกาหลี และญี่ปุ่น ทั้ง 3 ประเทศนี้เป็นประเทศที่มีภูมิศาสตร์อยู่ใกล้เคียงกัน ทำให้มีการติดต่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกันมาตั้งแต่สมัยโบราณกาล และดำเนินต่อมาเรื่อย ๆ อย่างยาวนาน ซึ่งมีทั้งความสัมพันธ์เชิงบวก เช่น การค้าขายแลกเปลี่ยนที่ทำต่อกันเป็นเวลานาน การส่งทูตเพื่อไปสานสัมพันธ์ หรือการส่งนักศึกษาไปศึกษาที่ประเทศจีนเพื่อไปเรียนรู้วัฒนธรรมและนำมาเผยแพร่ต่อในประเทศ และเชิงลบ เช่น ในช่วง 109 ปีก่อนคริสต์ศักราชที่จักรพรรดิของราชวงศ์ฮั่น (Han) ขยายอำนาจเข้ามาในคาบสมุทรเกาหลี และทำให้อาณาจักรโคโซซอน (Gojoseon) ถูกแบ่งออกเป็น 4 มณฑล ซึ่งไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์เชิงบวกหรือเชิงลบก็ล้วนทำให้เกิดการแลกเปลี่ยน

วัฒนธรรมเกิดขึ้น ดังเช่น เมื่อประเทศหนึ่งเข้าไปมีอิทธิพลในประเทศใด ๆ ก็ย่อมนำวัฒนธรรมเข้าไป แล้วอาจมีการบังคับให้ปฏิบัติตามวัฒนธรรมของตนด้วย ซึ่งประเทศจีนเองก็เป็นประเทศที่มีวิวัฒนาการทางด้านวัฒนธรรมที่เร็วกว่าประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออก เนื่องจากประเทศจีนมีการรวมตัวเป็นอาณาจักรได้รวดเร็วกว่าอาณาจักรอื่น ๆ ในภูมิภาค นั้นจึงส่งผลให้จีนมีพัฒนาการด้านวัฒนธรรมเร็วและเจริญกว่าประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคไปด้วย ดังนั้นเมื่อเกิดการอพยพ หรือการติดต่อไปมาหาสู่กัน วัฒนธรรมและอารยธรรมต่าง ๆ ของจีนก็จะเข้าไปในดินแดนนั้น ๆ และส่งอิทธิพลในพื้นที่นั้น ๆ ด้วย

ความสัมพันธ์ของประเทศจีนต่อประเทศเกาหลี และญี่ปุ่นโดยส่วนใหญ่จะเป็นไปในรูปแบบรัฐบรรณาการ แต่ก็มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ไม่ว่าจะเป็นการค้าขายที่มีการค้นพบสื่อกลางการค้าขายของเงินทั่วทั้งคาบสมุทรเกาหลี และยังมี การส่งทูตติดต่อไปมาหาสู่กันตลอดเป็นเวลานาน ซึ่งในสมัยราชวงศ์สุย (Sui : ค.ศ. 581-618) เป็นช่วงที่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อญี่ปุ่นในยุคอาซูกะ (Asuka: ค.ศ. 538-710) ซึ่งในยุคนี้เองญี่ปุ่นก็นำศาสนา วัฒนธรรม และการปกครองต่าง ๆ ของจีนมาปรับใช้กับประเทศญี่ปุ่น ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างจีนและญี่ปุ่นก็เป็นไปอย่างราบรื่นจนกระทั่งในยุคเฮอัน (Heian : ค.ศ. 794-1185) ความสัมพันธ์ของจีนกับญี่ปุ่นถูกแซ่แข่งไว้เนื่องจากความวุ่นวายที่เกิดขึ้นในช่วงปลายราชวงศ์ถัง (Tang : ค.ศ. 618-907) ทำให้ไม่ปลอดภัยที่ทูตจะเดินทางไป ประกอบกับสภาพภูมิประเทศที่เป็นเกาะของญี่ปุ่น จึงทำให้ญี่ปุ่นไม่ต้องระแวงระวังเรื่องดินแดน นอกจากนี้หลาย ๆ ราชวงศ์ของจีนยังเข้าไปเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่าง 3 อาณาจักรในคาบสมุทรเกาหลีอีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นราชวงศ์จิ้น (Jin : ค.ศ. 265-420) ราชวงศ์สุย (Sui : ค.ศ. 581-618) หรือราชวงศ์ถัง (Tang : ค.ศ. 618-907) แต่ความสัมพันธ์ของเกาหลีต่อจีนต่างกับของญี่ปุ่นคือ จะดำเนินต่อไปเรื่อย ๆ แม้ว่าจะมีบางช่วงที่มีความสัมพันธ์ในด้านลบกันบ้าง แต่ก็ยังถือว่ามี การติดต่อกันอย่างไม่ขาดหาย

ในสมัยราชวงศ์ถัง (Tang : ค.ศ. 618-907) นับว่าเป็นยุคที่จีนเจริญรุ่งเรืองมาก จนถือได้ว่าเป็นยุคทองยุคหนึ่งของจีน และในขณะเดียวกันก็นับได้ว่าเป็นยุคที่วัฒนธรรมจีนมีอิทธิพลอย่างมากทั้งต่อเกาหลี และญี่ปุ่น มีการติดต่อกันทางการทูตอย่างใกล้ชิด ซึ่งทั้ง 2 ประเทศต่างก็รับวัฒนธรรมต่าง ๆ จากราชวงศ์ถังเข้ามาอย่างมากมาย ทั้งตัวอักษร ศิลปะการต่อสู้ ศาสนาความเชื่อ ศิลปะสถาปัตยกรรม รูปแบบการปกครอง รวมถึงเครื่องแต่งกาย เช่น เดิมทีชาวญี่ปุ่นไม่ได้ให้ความสำคัญกับคอเสื้อจะนำเสื้อด้านไหนมาทับ แต่โดยส่วนใหญ่แล้วจะนำเสื้อฝั่งด้านขวามาทับด้านซ้าย แต่ต่อมาก็มีการบัญญัติลงในกฎหมายโยโร (Yoro Code) ว่าให้นำเสื้อฝั่งด้านซ้ายมาทับด้านขวาตามแบบชาวจีน โดยชาวจีนมีความเชื่อว่าผู้ที่นำคอเสื้อด้านขวามาทับด้านซ้ายเป็นพวกอานารยชน แล้วยังมีความเชื่ออีกว่าโลกหลังความตายเป็นโลกคู่ขนานเสมือนในกระจก ดังนั้นลักษณะคอเสื้อแบบนี้จึงไว้ใช้สำหรับคนตาย

สำหรับเกาหลีในสมัยอาณาจักรซิลลา (Silla: ค.ศ. 668-935) เครื่องแต่งกายของราชวงศ์ถังเข้ามามีอิทธิพลในช่วงประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 7 ซึ่งมีเพียงเครื่องแต่งกายของชนชั้นสูงที่เท่านั้นที่เข้ามามีอิทธิพล โดยชุดของขุนนางจะสวมเสื้อที่มีลักษณะยาวคลุมทั้งตัว คล้ายเสื้อ Pao: ชุดฮั่นฝูแบบทางการของชาวจีนโบราณ ซึ่งเสื้อ Pao นับได้ว่าเป็นชุดฮั่นฝู ของชนชั้นสูงที่ส่งอิทธิพลต่อทั้งประเทศเกาหลีและญี่ปุ่น โดยญี่ปุ่นเองรับเครื่องแต่งกายนี้เข้ามาในสมัยราชวงศ์ถังเช่นกัน ซึ่งในช่วงนั้นเองญี่ปุ่นตรงกับยุคนารา (Nara: ค.ศ. 710-794)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าทั้งประเทศเกาหลี และญี่ปุ่นต่างมีความสัมพันธ์และได้รับอิทธิพลในด้านต่าง ๆ จากจีนมาเป็นเวลายาวนาน และต่อเนื่อง ซึ่งการรับวัฒนธรรมของจีนเข้ามาของทั้งเกาหลี และญี่ปุ่นเป็นการรับวัฒนธรรมมาผสมผสานให้เข้ากับวัฒนธรรมของตน จนกลายเป็นเอกลักษณ์วัฒนธรรมของตน สารนิพนธ์ชิ้นนี้จึงสนใจที่จะศึกษาลักษณะของชุดชุดฮั่นฝู และชุดกิโมโน เพื่อสำรวจอิทธิพลของชุดฮั่นฝู ที่แฝงอยู่ในชุดประจำชาติของทั้งสองประเทศ

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษารากเหง้าชุดฮั่นฝูของจีน ชุดกิโมโนของญี่ปุ่น และชุดฮั่นฝูของเกาหลี
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของชุดฮั่นฝูต่อชุดกิโมโนของญี่ปุ่นและชุดฮั่นฝูของเกาหลี

3. บทนำ

ในปัจจุบันประเทศจีนเป็นประเทศหนึ่งที่เป็นมหาอำนาจของโลก ไม่ว่าจะในด้านการเมือง เศรษฐกิจ หรือแม้กระทั่งวัฒนธรรม แต่หากย้อนกลับไปในอดีตกาลประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 8 และ 9 หรือในราชวงศ์ถังในช่วงนั้นเองก็นับได้ว่าเป็นยุคทองของราชสำนักจีน มีความเฟื่องฟูในวัฒนธรรม จนสามารถส่งอิทธิพลต่อหลายรัฐในเอเชียได้ เช่นเดียวกับในปัจจุบัน ซึ่งประเทศในภูมิภาคเดียวกันอย่าง เกาหลี และญี่ปุ่นก็ปรากฏการได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากราชสำนักจีนไม่ว่าจะผ่านทาง การค้า หรือการทูต รวมถึงตัวอักษรอย่างคันจิและฮันจาซึ่งมีความคล้ายคลึงกับตัวอักษรจีน ลักษณะของสถาปัตยกรรม งานศิลปะ ตลอดจนลัทธิความเชื่อขงจื้อที่ส่งผลให้ความเชื่อหรือกฎระเบียบทางสังคมของทั้ง 3 ดินแดนมีความคล้ายคลึงกัน ซึ่งแน่นอนว่า “เครื่องแต่งกาย” ก็เป็นอีกหนึ่งตัวอย่างที่ปรากฏอิทธิพลของจีนต่อดินแดนญี่ปุ่นและเกาหลีอย่างชัดเจน และเป็นสิ่งที่งานวิจัยชิ้นนี้สนใจศึกษา

การรับอิทธิพลเครื่องแต่งกายชาวจีนอย่าง “ฮั่นฝู” (Hanfu) ของทั้งญี่ปุ่นและเกาหลีมีความเข้มข้น ของการรับอิทธิพลแตกต่างกันด้วยปัจจัยต่าง ๆ ทั้งด้านการทูต และสภาพภูมิศาสตร์ แต่การรับอิทธิพลของของทั้ง 2 ประเทศมีลักษณะเหมือนกันอยู่อย่างหนึ่งคือ ในยุคที่ญี่ปุ่นและเกาหลีรับ

อิทธิพลจากจีนอย่างเข้มข้นซึ่งตรงกับยุคราชวงศ์ถัง (Tang: ค.ศ. 618 - 907) ทั้ง 2 ดินแดนนำชุดฮั่นฝูมาใช้เป็นเครื่องแต่งกายของตน โดยมีความแตกต่างกันเล็ก ๆ น้อย ๆ ก่อนที่ในยุคต่อมาจะเริ่มพัฒนาและปรับใช้ให้เป็นเอกลักษณ์เครื่องแต่งกายของตน

หลักฐานการติดต่อกันระหว่างราชสำนักจีน และญี่ปุ่นที่พบเร็วที่สุดคือ ตั้งแต่ยุคยาโยอิ (Yayoi: 300 ปีก่อนคริสต์ศักราช - ค.ศ. 250) ชาวจีนเข้ามาในเกาะญี่ปุ่นทางตอนใต้ในยุคนี้ และเรียกชาวญี่ปุ่นในยุคนี้ว่า “Wa” แล้วได้จัดบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ เช่น ชาว Wa สักและแต่งหน้าที่บ่งบอกถึงชนเผ่า และลำดับชนชั้นในสังคมของตน แล้วยังบันทึกอีกว่า ชาว Wa ไม่สวมหมวก เพียงแต่โพกศีรษะเท่านั้น ซึ่งสำหรับชาวจีนแล้ว การออกไปข้างนอกแล้วไม่สวมหมวกเป็นเรื่องที่ผู้มีอารยะจะไม่ทำกัน (Dalby, 2011: 26)

ส่วนในคาบสมุทรเกาหลีชาวจีนหลงไหลเข้ามาในคาบสมุทรเกาหลีในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 4 ก่อนคริสต์ศักราช ซึ่งตรงกับยุครณรัฐ (Warring States Period: 476 ปีก่อนคริสต์ศักราช – 221 ปีก่อนคริสต์ศักราช) ที่ในแผ่นดินจีนเกิดสงคราม ความวุ่นวาย แบ่งแยกเป็นรัฐเล็ก ๆ ทำให้ชาวจีนต่างอพยพมาที่คาบสมุทรเกาหลีแล้วส่งผลให้เกิดการหลงเข้ามาของวัฒนธรรม และอารยธรรมต่าง ๆ

การติดต่อของราชสำนักจีนกับคาบสมุทรเกาหลี และเกาะญี่ปุ่นได้ดำเนินต่อไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งถึงจุดสูงสุดของการติดต่อกันคือในสมัยราชวงศ์ถัง (Tang: ค.ศ. 618 - 907) ที่นับได้ว่าเป็นยุคทองของอารยธรรมจีนซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ยิ่งใหญ่ของวัฒนธรรมไปทั่วทั้งทวีปเอเชียได้ ในยุคนี้เองที่ตรงกับยุคอาสึกะ (Asuka: ค.ศ. 538-710) กับยุคนารา (Nara: ค.ศ. 710-794) ของญี่ปุ่น และอาณาจักรซิลลารวม (Unified Silla: ค.ศ. 654 - ค.ศ. 935) ของเกาหลี หากสังเกตเครื่องแต่งกายของทั้ง 2 อาณาจักรนี้จะพบว่าได้รับอิทธิพลเครื่องแต่งกายจากราชสำนักจีนค่อนข้างมาก ดังเช่นลักษณะแฟชั่นของผู้หญิงราชวงศ์ถังที่โดดเด่น มีเอกลักษณ์จะถูกนำมาสวมทั้งในยุคนารา และอาณาจักรซิลลารวม ส่วนเครื่องแต่งกายของผู้ชายเองอย่างเสื้อคลุมคอกลมหรือ Pao ก็ถูกนำมาสวมโดยทั้ง 2 อาณาจักรเช่นกัน

3.1 ฮั่นฝู: Hanfu

เครื่องแต่งกายในอดีตของชาวจีน เรียกว่า “ฮั่นฝู” (Hanfu) มีความหมายว่าเครื่องแต่งกายของชาวจีน ซึ่งคำว่าฮั่นก็แปลว่าชาวจีน ไม่ได้มีความหมายว่าราชวงศ์ฮั่นดังความเข้าใจของหลายคนแต่อย่างใด ประวัติศาสตร์ของชุดฮั่นฝูสามารถเล่าสืบย้อนไปได้ถึงในสมัยราชวงศ์ซาง (Shang : 1600 ปีก่อนคริสต์ศักราช – 1046 ปีก่อนคริสต์ศักราช) ลักษณะสำคัญของชุดฮั่นฝูคือ การไขว้คอเสื้อ

ชายทับขวา หรือที่เรียกว่า Jiaoling Youren เสื้อแขนกว้าง และยาว การคาดเข็มขัดหรือผ้าคาดเอว เพื่อปิดเสื้อ และสามารถแบ่งลักษณะการแต่งกายได้ออกเป็น 2 แบบคือ แบบท่อนเดียว และ 2 ท่อนบนและล่าง

ชาวจีนเริ่มมีระบบการแต่งกายที่แตกต่างกันตามสถานะตั้งแต่ยุคสังคมทาส ตั้งแต่ช่วงศตวรรษที่ 16 ก่อนคริสตกาล แต่เมื่อเข้าสู่สังคมศักดินาการแต่งกายตามชนชั้นก็ยิ่งเข้มงวดมากขึ้นแล้วยังกำหนดเครื่องแต่งกายในโอกาสต่าง ๆ ของจักรพรรดิ เชื้อพระวงศ์ และขุนนาง ไม่ว่าจะเป็นเมื่อโอกาสที่เป็นพิธีสำคัญ เครื่องแต่งกายในโอกาสที่เป็นทางการ เครื่องแต่งกายในโอกาสทั่วไป สีของเครื่องแต่งกายยังมีนัยยะสำคัญเช่นกัน ทั้งในเรื่องความเชื่อ กฎระเบียบ และการบอกตำแหน่งยศ ไม่เพียงแต่สีเท่านั้น สัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏบนเสื้อผ้าต่างก็มีนัยยะสำคัญที่แสดงออกถึงตำแหน่งยศเช่นกัน

แม้ว่าราชสำนักจีนจะมีอำนาจและอารยธรรมที่รุ่งเรืองขนาดไหนก็ตาม แต่ก็ยอมมีวันเสื่อมลง ราชสำนักจีนเคยตกอยู่ในอำนาจของกลุ่มอนารยชนอย่างชาวมองโกล [ราชวงศ์หยวน (Yuan : ค.ศ. 1271-1368)] และชาวแมนจูเลีย [ราชวงศ์ชิง (Qing : ค.ศ. 1616-1911)] ซึ่งส่งผลให้ชุดฮั่นฝูของชาวจีนได้รับอิทธิพลและเปลี่ยนแปลงไปตามแบบชาวนารยชน

3.2 กีโมโน: Kimono

เครื่องแต่งกายในอดีตของชาวญี่ปุ่น เรียกว่า “กีโมโน” (Kimono) มีความหมายตามตัวอักษรคันจิว่า “สิ่งที่ใช้สวมใส่” แต่หากแปลความหมายตามความเข้าใจในปัจจุบันจะหมายถึงเครื่องแต่งกายที่เป็นชุดประจำชาติของชาวญี่ปุ่น ที่ตัดเย็บจากผ้า 1 ผืน โดยมีผ้าใช้พันรอบเอวที่เรียกว่า โอบิ (Obi) กีโมโนเป็นเครื่องแต่งกายที่รายละเอียดต่าง ๆ ล้วนมีนัยยะสำคัญสามารถบ่งบอกได้ถึงเพศ อายุ สถานะทางสังคม ฤดูกาล และโอกาส แต่จะไม่บ่งบอกถึงรสนิยมของผู้สวมใส่ (Dalby, 2011: 11)

ประวัติศาสตร์ของกีโมโนสามารถย้อนไปได้ถึงยุคเฮอัน (Heian: ค.ศ. 794-1185) ซึ่งเป็นยุคที่เครื่องแต่งกายของชาวญี่ปุ่นเริ่มมีเอกลักษณ์ความเป็นญี่ปุ่น เนื่องจากปัญหาต่าง ๆ ภายในราชสำนักจีนจึงทำให้ญี่ปุ่นเลิกติดต่อกับราชสำนักจีนไปทำให้ได้รับอิทธิพลด้านวัฒนธรรมจากราชสำนักจีนน้อยลงไปด้วย แต่ในยุคสมัยก่อนหน้านี้อย่างยุคอาซึกะ (Asuka: ค.ศ. 538-710) และยุคนารา (Nara: ค.ศ. 710-794) จะสามารถนิยามเครื่องแต่งกายในยุคนี้ได้ว่าเครื่องแต่งกายก่อนกำเนิดเป็นกีโมโน หรือ Proto-kimono

หากกล่าวถึงเครื่องแต่งกายก่อนกำเนิดเป็นกิโมโนอาจกล่าวได้ว่าเป็นเครื่องแต่งกายที่รับอิทธิพลจากราชสำนักจีนอย่างชัดเจน เนื่องจากตรงกับยุคที่ราชสำนักจีนมีความเจริญรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมและส่งออกวัฒนธรรมไปทั่วทวีปเอเชีย ซึ่งญี่ปุ่นก็เป็นหนึ่งในดินแดนที่ราชสำนักจีนส่งอิทธิพลมาถึง สิ่งที่สังเกตได้เด่นชัดที่สุดคือเครื่องแต่งกายของเจ้าชายโชโตกุ (Shotoku Prince: ค.ศ. 574-622) ดังภาพที่ 1 ในรูปวาดเจ้าชายโชโตกุสวมเสื้อแบบวัฒนธรรมจีน หรือเสื้อ Pao ที่เป็นเสื้อคลุมคอกลมแบบชาวจีนที่ถูกลำไปสวมเป็นเครื่องแบบของขุนนางในสมัยราชวงศ์ถัง แต่หลังจากที่ญี่ปุ่นหยุดการติดต่อกับราชสำนักจีน ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 9 เครื่องแต่งกายก็เริ่มมีความเป็นเอกลักษณ์มากขึ้น แต่อย่างไรก็ดี ยังมีเครื่องแต่งกายบางอย่างที่สะท้อนอิทธิพลจากจีนที่ยังคงถูกใช้อยู่ในญี่ปุ่น เช่น หมวกในโอกาสที่เป็นทางการของจักรพรรดิ ขุนนาง และชามูไร

พัฒนาการเครื่องแต่งกายของผู้ชายตั้งแต่ยุคเฮอัน (Heian: ค.ศ. 794-1185) จนถึงยุคเอโดะ (Edo : ค.ศ.1600 - 1868) จะไม่ค่อยเห็นการเปลี่ยนแปลงของเครื่องแต่งกายมากนัก โดยมีเพียงเครื่องแต่งกายแบบชามูไรเท่านั้นที่เพิ่มเข้ามาเนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่ชนชั้นชามูไรเรืองอำนาจมากขึ้น เครื่องแต่งกายแบบราชสำนักในสมัยเฮอันจะเป็นคอกลม ส่วนเครื่องแต่งกายแบบชามูไรจะเป็นแบบคอไขว้ ส่วนเครื่องแต่งกายของผู้หญิงจะมีการเปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุค ตั้งแต่การสวมกิโมโนซ้อนกันหลายชั้นในยุคเฮอัน การสวมโคโซเดะ (Kosode)¹ ในรูปแบบต่าง ๆ ในยุคมุโรมาชิ และพัฒนาการของโอบิ (Obi) หรือผ้าคาดเอว จากที่เป็นเพียงแถบผ้าธรรมดาขนาดไม่กว้างจนกลายเป็นแถบผ้าที่มีขนาดกว้าง และมีวิธีการผูกที่หลากหลายอย่างที่เห็นในปัจจุบัน แต่ในทุก ๆ ยุคจะยังคงมีรูปแบบการแต่งกายพื้นฐานที่เหมือนกันคือต้องประกอบด้วยโคโซเดะ พร้อมกับผูกด้วยโอบิที่เอว

ภาพที่ 1 ภาพวาดเจ้าชายโชโตกุ

ที่มา: (<https://www.masterpiece-of-japanese-culture.com/period-of-japanese-history/asuka-period-culture>)

¹ โคโซเดะ (Kosode) เป็นเสื้อคลุมแขนไม่กว้างมากที่ถูกสวมเป็นเสื้อชั้นใน แต่ต่อมาในยุคคามาคุระก็ถูกนำมาสวมเป็นเสื้อคลุมด้านนอกแล้วพัฒนาการกลายเป็นกิโมโนแบบที่เห็นในปัจจุบัน

3.3 ฮันบก: Hanbok

เครื่องแต่งกายในอดีตของชาวเกาหลี คือ “ฮันบก” (Hanbok) มีความหมายตรงตัวว่า เครื่องแต่งกายของชาวเกาหลี เป็นเครื่องแต่งกายที่ประกอบด้วยส่วนประกอบหลัก ๆ 3 อย่างคือ 1. ซอโกรี (Jeogori) หรือ เสื้อ 2. พาจี้ (Baji) หรือกางเกงหรือ 3. ชีมา (Chima) หรือ กระโปรง ประวัติศาสตร์ของฮันบกสามารถย้อนกลับไปศึกษาได้ตั้งแต่ยุคสามอาณาจักร (Three Kingdoms period: 57 ปีก่อนคริสตศักราช – ค.ศ.668) เครื่องแต่งกายของทั้ง 3 อาณาจักรจะมีสิ่งร่วมกันคือ สวมชีมาหรือพาจี้แล้วสวมทับด้วยซอโกรีที่ยาวคลุมสะโพกพร้อมผูกผ้าผูกเอว ซึ่งลักษณะที่ร่วมกันนี้มีความคล้ายคลึงกับเครื่องแต่งกายของกลุ่มชนเผ่าเร่ร่อนทางตอนเหนือ แล้วต่อมาเมื่ออาณาจักรซิลลาสามารถรวมทั้ง 3 อาณาจักรเป็นหนึ่งเดียวได้ ภายใต้อาณาจักรซิลลารวม (Unified Silla: ค.ศ.654 - ค.ศ.935) ก็เริ่มรับอิทธิพลวัฒนธรรมต่าง ๆ จากอารยธรรมจีน เช่นเดียวกับญี่ปุ่นในยุคเดียวกัน ซึ่งเครื่องแต่งกายในยุคนี้จะมีความคล้ายคลึงกับเครื่องแต่งกายของผู้คนในราชวงศ์ถัง ไม่ว่าจะเป็นเครื่องแต่งกายของขุนนาง หรือการสวมกระโปรงทับเสื้อของผู้หญิง เป็นต้น

นอกจากนี้ ในยุคเดียวกับที่ชาวมองโกลขึ้นมาอำนาจในราชวงศ์หยวน คาบสมุทรเกาหลีตอนนั้นซึ่งตรงกับอาณาจักรโครยอ (Goryeo: ค.ศ. 918-1392) ก็ตกอยู่ในอำนาจของชาวมองโกลเช่นกัน ไม่เพียงแต่มีเครื่องแต่งกายแบบชาวมองโกลเข้ามาเพียงเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อพัฒนาการเครื่องแต่งกายของชาวเกาหลีเป็นอย่างมากนั้นคือ การคิดค้นโกรัมซอโกรี (Goreum-jeogori) หรือซอโกรีที่มีแถบผ้าผูกเป็นโบว์แบบโกรัมอยู่บริเวณกลางอก ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชุดฮันบก

สีและลวดลายที่ปรากฏบนชุดฮันบกของกษัตริย์ เชื้อพระวงศ์ และขุนนางล้วนมีนัยยะสำคัญ บ่งบอกถึงตำแหน่งยศ และสถานะ แล้วยังแบ่งประเภทของเครื่องแต่งกายตามโอกาสด้วยเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นโอกาสที่เป็นพิธีการ ในโอกาสสำคัญ หรือในโอกาสทั่วไป ซึ่งเหมือนกับการกำหนดเครื่องแต่งกายในโอกาสต่าง ๆ ของราชสำนักจีน

ทั้งฮันพู กีโมโน และฮันบกต่างก็เป็นเครื่องแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ แต่เมื่อสังเกตอย่างพิถีพิถันแล้ว จะพบว่าเครื่องแต่งกายทั้ง 3 มีความคล้ายกันอย่างเห็นได้ชัด จนชาวต่างชาติหลายคนสับสนว่าเครื่องแต่งกายทั้ง 3 เป็นเครื่องแต่งกายเดียวกันหรือไม่ แล้วเมื่อผู้วิจัยศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมก็พบว่าฮันพูส่งอิทธิพลต่อทั้งกีโมโน และฮันบกเนื่องจากราชสำนักจีนในอดีตเองก็เป็นดินแดนที่มีอารยธรรมที่เข้มแข็ง และส่งอิทธิพลไปยังดินแดนรอบข้างอย่างเกาหลี และญี่ปุ่น ดินแดนอยู่ใกล้เคียงกัน จึงไม่แปลกเลยที่ดินแดนเหล่านี้ได้รับอิทธิพลด้านวัฒนธรรมจากจีนเข้าไปด้วย

อย่างไรก็ดี ในยุคที่ราชสำนักจีนตกอยู่ในอิทธิพลของชนเผ่าเร่ร่อนอย่างชาวมองโกล [ราชวงศ์หยวน (Yuan: ค.ศ. 1271-1368)] และชาวแมนจูเลีย [ราชวงศ์ชิง (Qing: ค.ศ. 1616-1911)] เครื่องแต่งกายใน 2 ยุคนี้ก็ส่งอิทธิพลต่อฮันบกของเกาหลีเช่นกัน แต่เมื่อพิจารณาแล้วเครื่องแต่งกายของทั้ง 2 ราชวงศ์ที่ส่งอิทธิพลต่อฮันบก ล้วนเป็นเครื่องแต่งกายที่เป็นแบบดั้งเดิมของชาวอนารยชน ไม่ได้นำเครื่องแต่งกายแบบชาวฮั่นหรือชาวจีนเข้ามาผสมผสาน ผู้วิจัยจึงมองว่าเป็นเครื่องแต่งกายของชาวอนารยชนไม่ใช่เครื่องแต่งกายของชาวฮั่นหรือที่เรียกว่าฮันฝู ดังนั้นในบทความวิจัยนี้จึงจะไม่กล่าวถึงเครื่องแต่งกายของชาวมองโกลและแมนจูเลียที่ส่งอิทธิพลต่อฮันบกของชาวเกาหลี

4. ลักษณะการไขว้คอเสื้อชายทับขวา (Jiaoling Youren)

สิ่งแรกที่สามารถสังเกตเห็นได้ชัดเจนที่สุดว่ากิโมโนและฮันบกได้รับอิทธิพลจากชุดฮันฝูของจีนคือลักษณะการไขว้คอเสื้อชายทับขวา สำหรับชาวจีนแล้วจะให้ความสำคัญกับการไขว้คอเสื้อชายทับขวา หรือ Jiaoling Youren เนื่องจากคนส่วนใหญ่ถนัดขวา ดังนั้นการไขว้คอเสื้อชายทับขวาจึงทำให้สามารถเก็บของไว้ภายในเสื้อและหยิบออกมาใช้ได้สะดวก แต่ต่อมาก็กลายเป็นกฎของเครื่องแต่งกาย เพราะถูกมองว่าเป็นเรื่องของความเป็นอารยชน เนื่องจากชนเผ่าเร่ร่อนทางเหนือไขว้คอเสื้อขวาทับซ้ายเพราะทำให้แขนขวาเคลื่อนไหวได้ง่ายกว่า สะดวกต่อการยิงธนู นั้นจึงทำให้ชาวจีนมองว่าการไขว้คอเสื้อขวาทับซ้ายแสดงถึงความเป็นอนารยชน (zisevirole, 2019)

ซึ่งเดิมทีชาวญี่ปุ่นไม่ได้ให้ความสำคัญว่าจะไขว้คอเสื้อด้านใดทับด้านใด แต่โดยส่วนใหญ่แล้วจะไขว้คอเสื้อขวาทับซ้ายตามความถนัดของมือ แต่ต่อมาใน ค.ศ. 718 หรือตรงกับยุคนารา ก็ได้ปรับปรุงกฎหมายไทโฮ (Taiho Code) แล้วบัญญัติกฎหมายโยโร (Yoro Code) ขึ้น แล้วเนื้อหาภายในบัญญัตินี้มีการกล่าวถึงข้อบังคับการแต่งกาย คือ การกำหนดให้สวมเสื้อโดยให้ปกชายทับขวาตามวิธีการแต่งกายของจีน (Dalby, 2011: 27-28) เนื่องจากในยุคนั้นญี่ปุ่นเองก็มีความสัมพันธ์และรับอารยธรรมต่าง ๆ จากราชสำนักจีนเข้ามาในหลายด้าน ดังนั้นการถูกมองว่าเป็นชนชาติอนารยชนก็คงจะไม่ใช่เท่าไร จึงตัดสินใจเปลี่ยนแปลง และบัญญัติลงในกฎหมาย ซึ่งกฎข้อนี้นับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของญี่ปุ่นเพราะหลังจากนี้เองชาวญี่ปุ่นก็จะไขว้คอเสื้อจากชายทับขวาเพียงอย่างเดียว และเป็นวัตรปฏิบัติจนถึงปัจจุบัน

ส่วนในเกาหลีผู้วิจัยไม่พบหลักฐานว่าการไขว้คอเสื้อชายทับขวาที่เหมือนกับทั้งจีนและญี่ปุ่นมีนัยยะสำคัญหรือไม่ แต่เท่าที่พบหลักฐานจากภาพวาดฝาผนังในยุคสามอาณาจักรของอาณาจักรโค

กูรยอ (Goguryeo: 37 ปีก่อนคริสต์ศักราช - ค.ศ. 668) พบว่ามีรูปวาดที่แสดงชุดแต่งกายของชาวเกาหลีในยุคนี้ว่ามีการไขว้คอเสื้อทั้ง 2 รูปแบบ คือทั้งซ้ายทับขวา และขวาทับซ้าย จึงสันนิษฐานได้ว่าในอาณาจักรโคกูรยอน่าจะไม่ได้ให้ความสำคัญกับการไขว้คอเสื้อ แต่ทว่าเมื่อผู้วิจัยสำรวจจากหลักฐานชั้นรองต่าง ๆ เช่น บทความทางวิชาการ บทความต่าง ๆ หนังสือ รวมถึงสำรวจจากหลักฐานชั้นต้น เช่น รูปปั้นสลักหินจากสุสานยงกวด ตั้งแต่ยุคอาณาจักรซิลลารวมที่มีการติดต่อ และรับอิทธิพลจากราชสำนักจีนอย่างเข้มข้น ไม่ปรากฏคอเสื้อแบบขวาทับซ้าย ผู้วิจัยจึงสันนิษฐานว่ามีความเป็นไปได้ที่เกาหลีจะรับอิทธิพลการไขว้คอเสื้อจากราชสำนักจีนไป และมีความเป็นไปได้ว่าเป็นเหตุผลเดียวกับญี่ปุ่น

ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าเนื่องจากในช่วงอาณาจักรซิลลารวม เกาหลีเองก็มีความสัมพันธ์กับราชสำนักจีนอย่างราชวงศ์ถังที่มีความรุ่งเรืองทางอารยธรรมและอำนาจมากกว่า ดังนั้น เกาหลีก็ย่อมต้องการการยอมรับจากราชสำนักจีน การไม่ใส่ใจกับการไขว้คอเสื้ออาจทำให้ถูกมองว่าเป็นชาวอนารยชน และไม่ได้รับการยอมรับจากราชสำนักจีนได้

5. การกำหนดเครื่องแต่งกายในโอกาสต่าง ๆ ของจักรพรรดิ และขุนนางจีน

การกำหนดเครื่องแต่งกายในโอกาสต่าง ๆ ของจักรพรรดิ และขุนนางปรากฏครั้งแรกในสมัยราชวงศ์โจว (Zhou: 1046 - 221 ปีก่อนคริสต์ศักราช) ตามหลักฐานที่พบจาก Zhouli (บันทึกพิธีกรรมแห่งราชวงศ์โจว) แต่จะเป็นเพียงการกำหนดเครื่องแต่งกายในโอกาสที่เป็นทางการของจักรพรรดิเท่านั้น ซึ่งประกอบไปด้วยชุด Mian-fu ที่มีความเป็นทางการมากที่สุด และ Pien-fu ที่มีความเป็นทางการน้อยลงมา จนในราชวงศ์ถัง (Tang : ค.ศ. 618 - 907) ก็ได้กำหนดกฎเกี่ยวกับการแต่งกายในโอกาสต่าง ๆ ของทั้งจักรพรรดิ และขุนนางลงใน Yufu zhi หรือตำราที่กำหนดเครื่องแต่งกาย และยานพาหนะของแต่ละชนชั้น ซึ่งมีเนื้อหาภายในที่กล่าวถึงการแบ่งเครื่องแต่งกายในโอกาสต่าง ๆ ของทั้งจักรพรรดิและขุนนาง โดยแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบคือ

- Chaofu: เครื่องแต่งกายในโอกาสสำคัญของราชวงศ์ หรืองานใหญ่ ๆ สำคัญ ๆ
- Jifu: เครื่องแต่งกายในพิธีสำคัญ
- Gongfu: เครื่องแต่งกายในโอกาสที่เป็นทางการ

- Changfu: เครื่องแต่งกายในโอกาสทั่วไป นอกจากนี้ยังกำหนดสีเพื่อบ่งบอกลำดับยศของขุนนาง (Buyun, 2019: 420-421)

ญี่ปุ่น

ในยุคอาซึกะ (Asuka: ค.ศ. 538-710) ญี่ปุ่นรับระบบนี้ไปเพื่อจัดระบบเครื่องแต่งกายของขุนนางตามโอกาสต่าง ๆ และบัญญัติอยู่ในบัญญัติกฎหมายไทโฮ (Taiho Code) ที่บัญญัติขึ้นเพื่อปรับปรุงระบบราชการภายในประเทศที่มีราชวงศ์ถังเป็นต้นแบบ (Armstrong, 2016) โดยแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบคือ

- Raifuku: ชุดในพิธีการที่สำคัญ งานใหญ่ ๆ
- Chofuku: ชุดในโอกาสที่เป็นทางการ
- Seifuku: เครื่องแต่งกายในโอกาสทั่วไป

เกาหลี

ส่วนของเกาหลีจะรับระบบนี้มาจากราชวงศ์ซ่ง (Song : ค.ศ. 960-1279) ซึ่งเป็นระบบเดียวกับราชวงศ์ถัง ซึ่งตอนนั้นเกาหลีตรงกับยุคราชวงศ์โครยอ (Goryeo: ค.ศ. 918-1392) โดยแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

- Chebok: เครื่องแต่งกายในโอกาสสำคัญของราชวงศ์ หรืองาน สำคัญ
- Chobok: เครื่องแต่งกายในพิธีสำคัญ
- Kongbok: เครื่องแต่งกายแบบเป็นทางการ
- Pyongbok: เครื่องแต่งกายในโอกาสทั่วไป

นอกจากระบบเครื่องแต่งกายตามโอกาสต่าง ๆ ของราชสำนักจีนจะส่งอิทธิพลต่อทั้งญี่ปุ่นและเกาหลีแล้ว รูปแบบของเครื่องแต่งกายเองก็ส่งอิทธิพลเช่นกัน โดยเฉพาะในเกาหลีทั้งในราชวงศ์โครยอ (Goryeo: ค.ศ. 918-1392) และราชวงศ์โชซอน (Joseon: ค.ศ.1392 - 1897)

6. เครื่องแต่งกายตามโอกาสต่าง ๆ

6.1 Chaofu (Mian-fu) และ Chebok (Myeon-Bok)

Mian-fu

เครื่องแต่งกายแรกที่จะพูดถึงคือ **Mian-fu** ในภาษาจีน หรือ **Myeon-Bok** ในภาษาเกาหลี เป็นเครื่องแต่งกายที่เป็นทางการที่สุด (Chaofu ในภาษาจีนหรือ เซบก ในภาษาเกาหลี) ถูกสวมใน

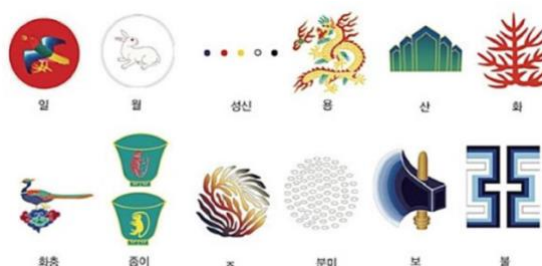
โอกาสที่เป็นทางการและสำคัญมาก ๆ เช่น พิธีบวงสรวงเทพเจ้า หรือ บรรพบุรุษ (만주리, 2012) โดยจะสวมร่วมกับหมวก Mian-guan ในภาษาจีน หรือ หมวกมยอนรยูกวาน (Myeon-ryu-Gwan) และตกแต่งด้วยสัญลักษณ์ 12 อันของจักรพรรดิ (Sherzhang wen) ตามหลักฐานที่พบจาก Zhouli (บันทึกพิธีกรรมแห่งราชวงศ์โจว) เครื่องแต่งกายนี้มีต้นกำเนิดในราชวงศ์โจว (Zhou: 1046 - 221 ปีก่อนคริสต์ศักราช) และมี 6 ประเภท ถูกสวมโดยจักรพรรดิ และขุนนาง 5 ตำแหน่ง (최연우, 2015: n. pag.) แล้วต่อมาในแต่ละยุคก็มีพัฒนาการ และการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย จนกระทั่งในสมัยราชวงศ์หมิง (Ming: ค.ศ. 1368-1644) มีเฉพาะจักรพรรดิ มกุฎราชกุมาร และเจ้าชายเท่านั้นที่สามารถสวมเครื่องแต่งกายนี้ได้ และไม่ได้แยกประเภทเหมือนในสมัยราชวงศ์โจว จนกระทั่งในราชวงศ์ชิง (Qing: ค.ศ. 1616-1911) เครื่องแต่งกายนี้ก็ถูกยกเลิกไป

สัญลักษณ์ 12 อย่างของจักรพรรดิ (Sherzhang wen) ประกอบไปด้วย

1. ดวงอาทิตย์ที่มีอีกา 3 ขา (สัตว์ในตำนานตามความเชื่อของชาวเอเชียตะวันออก) เป็นสัญลักษณ์ของแหล่งกำเนิดชีวิต และสัญลักษณ์ของหยาง
2. ดวงจันทร์ที่มีกระต่ายตำน้ำอมฤตแห่งชีวิตอยู่ในนั้น เป็นสัญลักษณ์ของสวรรค์ และเป็นสัญลักษณ์ของหยิน
3. กลุ่มดาว 3 ดวงที่เป็นตัวแทนของกลุ่มดาวกระบวยใหญ่ เป็นสัญลักษณ์ของจักรวาล เป็นสัญลักษณ์ของการให้อภัย และความรักที่ไม่มีที่สิ้นสุด
4. มังกร 5 เล็บเป็นสัญลักษณ์ของจักรพรรดิ เป็นสัญลักษณ์ของพลัง การปรับตัว และความโชค
5. ภูเขาศักดิ์สิทธิ์ เป็นสัญลักษณ์ของความสามารถของจักรพรรดิในการควบคุมดินและน้ำ เป็นสัญลักษณ์ของความมั่นคง และเป็นหนึ่งในห้าองค์ประกอบของจักรวาล
6. ไฟ หนึ่งในห้าองค์ประกอบของจักรวาล
7. ไก่ฟ้า เป็นตัวแทนของความงาม และความบริบูรณ์ของโลกธรรมชาติ
  - * มังกรและไก่ฟ้ายังสามารถเป็นสัญลักษณ์ของหยินหยางได้ด้วยเช่นกันคือ
    - มังกร = หยาง แทนความเป็นชาย = จักรพรรดิ
    - ไก่ฟ้า = หยิน แทนความเป็นหญิง = จักรพรรดินี
8. ถ้วยทองสัมฤทธิ์ 2 ถ้วย เป็นสัญลักษณ์ของความกตัญญู และเป็นหนึ่งในห้าองค์ประกอบของจักรวาล (เหล็ก)

9. สมุนไพรที่เชื่อว่าทำให้เป็นอมตะ และเป็นหนึ่งในห้าองค์ประกอบของจักรวาล (น้ำ)
10. ข้าว แสดงถึงหน้าที่ของกษัตริย์ที่ต้องดูแลประชาชน และบำรุงการเกษตร ความมั่งคั่ง ความอุดมสมบูรณ์
11. ขวาน สัญลักษณ์ของความเด็ดขาดและความยุติธรรม
12. สัญลักษณ์ป้องกันความชั่วร้าย

จะมีสัญลักษณ์ 3 อย่างที่ถูกสงวนไว้สำหรับจักรพรรดิเท่านั้น นั่นคือ สัญลักษณ์ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ และกลุ่มดาว 3 ดวงที่เป็นตัวแทนของจักรวาล ส่วนภูเขาและมังกรแสดงให้เห็นถึงอำนาจ ดังนั้นสัญลักษณ์ 12 อย่างนี้จึงเป็นเหมือนสัญลักษณ์แสดงว่ามีเพียงจักรพรรดิเท่านั้นที่จะมีสิทธิอำนาจ หน้าที่ต่อสวรรค์ (최연우, 2015: n. pag.) ขณะที่ตำแหน่งอื่น ๆ จะมีสัญลักษณ์ที่ลดหลั่นกันลงมา เช่น ตำแหน่งมกุฎราชกุมารจะมีเพียงสัญลักษณ์ 9 อย่างที่ไม่ใช่ 3 สัญลักษณ์ก่อนหน้าที่สงวนไว้สำหรับจักรพรรดิ ส่วนเจ้าชายจะมีสัญลักษณ์ 7 อัน ยกเว้นสัญลักษณ์ 3 อย่างของจักรพรรดิ สัญลักษณ์มังกร และภูเขา สีของฉลองพระองค์ก็ต่างกันด้วย โดยฉลองพระองค์ขององค์จักรพรรดิจะเป็นสีดำ ส่วนมกุฎราชกุมารและเจ้าชายจะเป็นสีน้ำเงิน นอกจากนี้ ผ้าผูกเอวที่ลักษณะคล้ายผ้ากันเปื้อนที่ผูกอยู่ด้านหลังยังสามารถใช้บอกยศได้เช่นกัน

ภาพที่ 2 สัญลักษณ์ 12 อันของจักรพรรดิ (Sherzhang wen)

ที่มา: (최연우, 2015, n. pag.)

หมวก Mian-guan ที่สวมร่วมกันเป็นหมวกที่มีที่มีสายลูกปิดหยกหลายเส้นที่ห้อยลงมาทางด้านหน้า และด้านหลัง ซึ่งเส้นลูกปิดหยกที่ห้อยลงมาใช้บอกลำดับยศที่ต่างกันของผู้สวมใส่

1. จักรพรรดิ: เส้นลูกปิดหยก 12 เส้น, ลูกปิดหยก 12 อัน
2. มกุฎราชกุมาร: เส้นลูกปิดหยก 9 เส้น, ลูกปิดหยก 9 อัน
3. เจ้าชาย: เส้นลูกปิดหยก 8 เส้น, ลูกปิดหยก 8 อัน
4. ขุนนาง: เส้นลูกปิดหยก 5 หรือ 7 เส้น, ลูกปิดหยก 5 หรือ 7 อัน

** ลูกปัดหยกมี 5 สี ตามทฤษฎีเบญจธาตุ² จากความเชื่อหยินหยาง

Myeon-Bok

ส่วนชุด Myeon-Bok จะเหมือนกับ Mian-fu ของจีน เพียงแต่จะมีรายละเอียดเล็ก ๆ น้อยที่ต่างกัน ในสัญลักษณ์ที่เสื่อคลุม มยอน-บก และจำนวนเส้นของลูกปัดหยกของหมวกมยอนรยูกวาน

ในยุคอาณาจักรโครยอ ฉลองพระองค์นี้จะสามารถสวมได้ตั้งแต่กษัตริย์ มกุฎราชกุมาร และขุนนาง (만주리, 2013) ส่วนในอาณาจักรโชซอนจะสวมได้เพียงกษัตริย์ มกุฎราชกุมาร และเจ้าชาย เนื่องจากโชซอนรับรูปแบบฉลองพระองค์นี้มาจากราชวงศ์หมิงไม่ได้รับสืบทอดมาจากโครยอ (글림자, 2018: 142)

- กษัตริย์: เสื่อคลุม มยอน-บก ที่มีสัญลักษณ์ 9 อัน หรือที่เรียกว่า “คูจางบก” สวมหมวกมยอนรยูกวานที่มีเส้นลูกปัด 9 เส้น (สัญลักษณ์มังกร – สัญลักษณ์ภูเขา)
- มกุฎราชกุมาร: เสื่อคลุม มยอน-บก ที่มีสัญลักษณ์ 7 อัน หรือที่เรียกว่า “ซิลจางบก” (สัญลักษณ์ไฟ – สัญลักษณ์ป้องกันความชั่วร้าย), สวมหมวกมยอนรยูกวานที่มีเส้นลูกปัด 8 เส้น
- เจ้าชาย: เสื่อคลุม มยอน-บก ที่มีสัญลักษณ์ 5 อัน หรือที่เรียกว่า “โอจางบก” (สัญลักษณ์ถ้วยทองสัมฤทธิ์ 2 ถ้วย – สัญลักษณ์ป้องกันความชั่วร้าย) สวมหมวก มยอน-รยูกวาน ที่มีเส้นลูกปัด 7 เส้น

** ขุนนางในอาณาจักรโครยอจะสวมชุดมยอน-บกสีน้ำเงิน

การสวม คู-จาง-บก (สัญลักษณ์ 9 อัน) และหมวกมยอนรยูกวานที่มีเส้นลูกปัด 9 เส้น ของกษัตริย์โครยอ และโชซอนเป็นเสมือนการไม่ตีตนเทียบเท่าจักรพรรดิของราชสำนักจีน และถือตนเทียบเท่าเพียงมกุฎราชกุมารของราชสำนักจีนเท่านั้น นอกจากนี้เลข 12 ยังถือว่าเป็นเลขของกษัตริย์เช่นกัน แต่อย่างไรก็ตาม ไม่ใช่ว่ากษัตริย์ของเกาหลีเองจะไม่เคยสวมชุด ซิบ-อี-จาง-บก (สัญลักษณ์ 12 อย่าง) และสวมหมวก มยอน-รยูกวาน ที่มีเส้นลูกปัด 12 เส้น แบบราชสำนักจีนเลย ซึ่งชุด ซิบ-อี-จาง-บก ถูกสวม 2 ครั้ง โดยพระเจ้าคังมินแห่งอาณาจักรโครยอ (ค.ศ. 1351-1374) และในยุคจักรวรรดิเกาหลี (ค.ศ. 1897-1910) (최연우, 2015: n. pag.)

² ตามทฤษฎีเบญจธาตุ สีเขียวแทนธาตุไม้, ทิศตะวันออก, ฤดูใบไม้ผลิ สีแดงแทนธาตุไฟ, ทิศใต้, ฤดูร้อน สีเหลืองแทนธาตุดิน, จุดศูนย์กลาง, ช่วงเปลี่ยนผ่านฤดู สีขาวแทนธาตุทอง, ทิศตะวันตก, ฤดูใบไม้ และสีดำแทนธาตุน้ำ, ทิศเหนือ, ฤดูหนาว

ซึ่งทั้ง 2 ยุคนี้เป็นยุคเปลี่ยนผ่าน คือ 1. ในสมัยพระเจ้าคังมินแห่งอาณาจักรโครยอเป็นยุคที่ปลดแอกจากการครอบครองของจักรวรรดิมองโกลที่ขึ้นมีอำนาจอย่างกว้างขวางในช่วงนั้น ที่ครอบครองอาณาจักรโครยอ อยู่เป็นระยะเวลาว่าเกือบร้อยปี (ค.ศ. 1270-1356) 2. ในยุคจักรวรรดิเกาหลี ในช่วงปลายอาณาจักรโชซอนเป็นช่วงที่จักรวรรดิญี่ปุ่นเริ่มขึ้นมีอำนาจและเข้ามารุกรานอาณาจักรโชซอน ดังนั้นพระเจ้าโคจงแห่งราชวงศ์โชซอน (ค.ศ. 1864-1897) จึงเปลี่ยนสถานะอาณาจักรโชซอนจากราชอาณาจักรเป็นจักรวรรดิ เพื่อยกสถานะให้เทียบเท่าจักรวรรดิญี่ปุ่น และเปลี่ยนสถานะพระประมุขจากกษัตริย์เป็นจักรพรรดิ จากทั้งสองเหตุการณ์เหตุการณ์ทำให้อนุมานได้ว่าการสวมชุดชิบอิจางบกที่มีสัญลักษณ์ 12 อย่างของจักรพรรดิแห่งราชสำนักจีนเป็นเสมือนสัญลักษณ์แสดงออกถึงอำนาจว่าตนมีอำนาจเทียบเท่าจักรพรรดิ

ภาพที่ 3 (ซ้าย) ชุด Mian-fu ของจีนในราชวงศ์หมิง

ที่มา: (<https://en.wikipedia.org/wiki/Mianfu>)

ภาพที่ 4 (ขวา) ชุดมยอนบกของเกาหลีในราชวงศ์โชซอน

ที่มา: (<https://blog.daum.net/csn6110/8729197>)

6.2 Jifu (Tongtian-guanfu / Pibianfu) และ Chobok

Tongtian-guanfu / Pienfu

ฉลองพระองค์ถัดมาซึ่งมีความเป็นทางการน้อยลงมาเมื่อเทียบกับฉลองพระองค์ก่อนหน้าคือ Jifu ถูกสวมเมื่อพบกับขุนนาง หรือในโอกาสที่มีความเป็นทางการ ในราชวงศ์ชงจักรพรรดิจะสวมเสื้อคลุมสีแดงกับหมวก Tongtian-guan เรียกว่าชุด Tongtian-guanfu ส่วนมกุฎราชกุมาร และขุนนางชั้นสูงก็จะสวมเสื้อคลุมสีแดงเช่นกัน แต่จะสวมกับหมวก Pibian เรียกว่าชุด Pienfu

ความหลากหลายของสี และจำนวนของลูกปิดหยกของหมวก Pibian สามารถใช้บ่งบอกตำแหน่งยศได้ (ยิ่งมีความหลากหลายของสี และจำนวนมากยิ่งขึ้น) จักรพรรดิจะมีลูกปิดหยก 12 เส้น ในแต่ละเส้นมีลูกปิดหยก 12 อัน (ในราชวงศ์อื่นจักรพรรดิจะสวมหมวก Pibian แต่ในราชวงศ์ชง

จักรพรรดิเปลี่ยนมาสวมหมวก Tongtian-guan) ส่วนขุนนางจะสวม Liang guan ซึ่งแต่ละตำแหน่งจะมีจำนวนเส้นแถบที่บอกตำแหน่งต่างกันตามลำดับยศ โดยจะมีมากที่สุด 7 เส้น

Chobok

ในราชวงศ์โครยอโชบกจะสวมในงานเฉลิมฉลองต่าง ๆ ที่สำคัญของอาณาจักร หรือเมื่อข้าราชการขุนนางและทูตเข้าพบ โดยองค์พระประมุขจะทรงเสื้อคลุมสีแดงเหมือนกันที่ชื่อว่า คังซาโพ และสวมหมวก วอน-ยู-กวาน หรือก็คือหมวก Pibian แต่มีแถบลูกปัดหรือยางเพียง 9 เส้น แต่ในสมัยของพระเจ้าโคจงแห่งราชวงศ์โชซอน (ค.ศ. 1864-1897) พระองค์เปลี่ยนมาทรงหมวก ทง-ช็อน-กวาน แทน ซึ่งหมวก ทง-ช็อน-กวาน ก็คือหมวก Tongtian-guan ซึ่งหมวกนี้เป็นหมวกของจักรพรรดิ (백남주, 2019)

ฉลองพระองค์นี้ไม่ได้ถูกสวมโดยกษัตริย์เท่านั้น แต่ยังถูกสวมโดยมกุฎราชกุมาร และเจ้าชายเช่นกัน โดยมกุฎราชกุมารจะสวมกับหมวก วอน-ยู-กวาน ที่มีลูกปัด 8 แถว และลูกชายคนแรกของมกุฎราชกุมารจะสวมหมวกวอนยูกวานที่มีลูกปัด 7 แถว (국립민속박물관, n.d.)

ขุนนางเองก็สวมคังซาโพเป็นชุดโชบกเมื่อเข้าพบกษัตริย์เช่นกัน แต่มีข้อแตกต่างกันคือหมวกบอกตำแหน่ง โดยขุนนางจะสวมหมวก ยาง-กวาน ซึ่งขุนนางแต่ละลำดับยศจะมีจำนวนแถบที่ใช้บอกตำแหน่งต่างกันเหมือน หมวก Liang guan ที่เป็นหมวกสำหรับขุนนางพลเรือนที่ถูกสวมในทุกราชวงศ์ของราชสำนักของจีน หมวกชนิดนี้เป็นหมวกที่มีพัฒนาการมาจากหมวก Jinxian Guan ที่ถูกสวมโดยปราชญ์ขงจื้อ (Gao Chuming, 2010) ซึ่งหมวก Jinxian Guan ก็พบหลักฐานการสวมโดยขุนนางในอาณาจักรโครยอ (Goguryeo: 37 ปีก่อนคริสต์ศักราช - ค.ศ. 668) จากภาพวาดฝาผนัง เช่นกัน

ภาพที่ 5 (ซ้าย) เสื้อคลุมคังซาโพ

ที่มา: (<https://m.blog.naver.com/saychr/222618703207>)

ภาพที่ 6 (กลาง) หมวก Pibian หรือ หมวกวอนยูกวาน

ที่มา: (<https://m.blog.naver.com/sollholic/222316529237>)

ภาพที่ 7 (ขวา) หมวกยางกวาน

ที่มา: (<http://encykorea.aks.ac.kr/Contents/Item/E0035412>)

ภาพที่ 8 (ซ้าย) จักรพรรดิราชวงศ์ซ่งสวมเสื้อคลุมสีแดง และสวมหมวก Tongtian-guan

ที่มา: (<https://en.wikipedia.org/wiki/Tongtianguanfu>)

ภาพที่ 9 (ขวา) พระเจ้าโคจงสวมเสื้อคลุมคังซาโพ และสวมหมวก Tongtian-guan

ที่มา: (http://dh.aks.ac.kr/Encyves/wiki/index.php/고종_어진-국립고궁박물관)

เมื่อพิจารณาดูแล้วนอกจากเกาหลีจะรับรูปแบบการแต่งกายจากราชสำนักจีนมาแล้ว ฉลองพระองค์ของกษัตริย์และเครื่องแต่งกายของขุนนางเองก็รับมาจากราชสำนักจีนเช่นกัน ซึ่งเป็นการรับมาใส่โดยไม่ได้ปรับปรุงอะไร แต่จะมีข้อแตกต่างกันที่การลดลำดับเครื่องแสดงยศลงมา

ซึ่งผู้วิจัยมองว่าที่กษัตริย์เกาหลีลดลำดับเครื่องแสดงยศลงมาเพื่อแสดงความนอบน้อมไม่เทียบตนเท่าจักรพรรดิจีนเนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างจีนต่อเกาหลีเป็นความสัมพันธ์ที่เกาหลีมีอำนาจด้อยกว่า

ส่วนญี่ปุ่นพบเพียงการนำระบบการแบ่งเครื่องแต่งกายในโอกาสต่าง ๆ ของจีนไปประยุกต์ใช้ แต่รูปแบบของเครื่องแต่งกายแบบเป็นทางการจะเป็นเอกลักษณ์แบบชาวญี่ปุ่นซึ่งเกิดจากการนำเครื่องแต่งกายที่จะกล่าวถึงในหัวข้อถัดไปของราชสำนักจีนมาปรับปรุงและพัฒนาการให้เป็นเครื่องแต่งกายเอกลักษณ์ของตน

6.3 เสื้อ Pao กับอิทธิพลต่อเกาหลีและญี่ปุ่น

จีน

เครื่องแต่งกายประเภทถัดไปที่น่าสนใจและส่งอิทธิพลต่อทั้งเกาหลีและญี่ปุ่นคือ เสื้อ Pao ซึ่งเดิมเสื้อ Pao เป็นเครื่องแต่งกายที่มีต้นกำเนิดมาจากอนารยชนทางตอนเหนือ และถูกสวมเพียงเป็นเสื้อชั้นในเท่านั้น แต่เนื่องจากความนิยมของชุด Chanyu (เครื่องแต่งกายประเภทหนึ่งของ Shenyi ที่มีคอไขว้ แต่ชายผ้าที่ไขว้จะมีลักษณะตรง ๆ) เลยทำให้เสื้อ Pao ที่มีขนาดใหญ่กว่า Chanyu ยากที่จะใส่ซ้อนด้านใน เสื้อ Pao จึงถูกนำมาใส่ด้านนอกทั้งสำหรับผู้ชายและผู้หญิง แล้วเมื่อเวลาผ่านไป (Gao Chuming, 2010: 92) ก็จะถูกสวมกระทั่งในโอกาสที่เป็นทางการด้วยเช่นกัน

ในราชวงศ์ถัง (Tang: ค.ศ. 618 - 907) เสื้อ Pao สีเหลืองที่มีลายสัญลักษณ์ตรามังกร (Longpao) ปักอยู่ที่หัวไหล่ 2 ข้าง ด้านหน้า 2 อัน และด้านหลัง 2 อัน ถูกกำหนดเป็นฉลองพระองค์

ของจักรพรรดิ ซึ่งจะถูกสวมไปจนถึงราชวงศ์หมิง (Ming: ค.ศ. 1368-1644) นอกจากนี้ ยังถูกใช้เป็นเครื่องแต่งกายของขุนนางที่สามารถบ่งบอกตำแหน่งยศได้ผ่านสีของเสื้อ ซึ่งก็จะมีการเปลี่ยนแปลงไปในแต่ละราชวงศ์ดังตารางด้านล่าง ในราชวงศ์หมิงยังปักสัญลักษณ์สี่เหลี่ยม (Buzi) ที่กลางอกและหลังเพื่อบอกสถานะ อีกด้วยโดยขุนนางฝ่ายพลเรือนใช้รูปนก ส่วนขุนนางฝ่ายกลาโหมเป็นรูปสัตว์ 4 ขา (Gao Chuming, 2010: 92-93) แล้วในแต่ละลำดับยศก็จะเป็นพื้นฐาน หรือชนิดของสัตว์ที่ต่างกันไป ส่วนในราชวงศ์ชิง (Qing: ค.ศ. 1616-1911) เสื้อ Pao จะมีลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์

ลำดับยศ	1	2	3	4	5	6	7	8	9
ราชวงศ์สุย-ถัง	purple	purple	purple	red	red	green	green	blue	blue
ราชวงศ์ซ่ง	purple	purple	purple	red	red	green	green	green	green
ราชวงศ์หยวน	purple	purple	purple	purple	purple	green	green	green	green
ราชวงศ์หมิง	red	red	red	red	blue	blue	blue	green	green

ตารางที่ 1 แสดงการแบ่งสีเสื้อ Pao ตามตำแหน่งยศของขุนนางในแต่ละราชวงศ์ของราชสำนักจีน

ภาพที่ 10 (ซ้าย) จักรพรรดิถังไท่จงสวมเสื้อ Pao สีเหลืองที่มีสัญลักษณ์มังกร

ที่มา: (https://www.worldhistory.org/Emperor_Taizong_of_Tang/)

ภาพที่ 11 (กลาง) ผู้หญิงราชวงศ์ถังสวมเสื้อ Pao

ที่มา: (<https://www.newhanfu.com/9009.html>)

ภาพที่ 12 (ขวา) ขุนนางในราชวงศ์หมิงสวมเสื้อ Pao ที่มีสัญลักษณ์ Buzi

ที่มา: (<https://en.wikipedia.org/wiki/Futou>)

ซึ่งอิทธิพลของเสื้อ Pao จะเข้าไปมีอิทธิพลทั้งในคาบสมุทรเกาหลี และเกาะญี่ปุ่นในยุคราชวงศ์ถัง ซึ่งตรงกับยุคอาณาจักรซิลลา (Unified Silla: ค.ศ.654 - ค.ศ.935) ของเกาหลี และสมัยนารา (Nara: ค.ศ.710-794) ของญี่ปุ่น

ญี่ปุ่น - คอเสื้อแบบ Agekubi

หากสังเกตจากรูปวาดของเจ้าชายโชโตกุแห่งยุคอาสึกะ (ค.ศ. 574-622) จะเห็นว่าเจ้าชายโชโตกุสวมเสื้อ Pao คอกลมแบบของราชสำนักจีน แต่เสื้อคอกลมนี้จะถูกนำมาใส่อย่างกว้างขวางโดย

ผู้ชายในยุคนารา ซึ่งเสื้อคอกลมจะมีชื่อเรียกว่า คอเสื้อแบบ Agekubi (Dalby, 2011: 23) ลักษณะคอเสื้อแบบนี้จะถูกนำไปใส่เป็นชุดในโอกาสที่เป็นทางการในยุคถัด ๆ ไปเรื่อย ๆ แต่จะมีลักษณะที่เปลี่ยนไปคือจะมีความยาวและความโค้งที่มากขึ้น เช่น ชุดแบบเป็นทางทางการมากที่สุดของจักรพรรดิ ชุนนาง และชนชั้นสูงอย่าง Sokutai (ภาพที่ 14) หรือชุดแบบที่เป็นทางการน้อยลงมาอย่าง Ikan เป็นต้น

เกาหลี - ทันรยองโพ

ส่วนในคาบสมุทรเกาหลีเสื้อคอกลม หรือทันรยองโพจะเริ่มสวมตั้งแต่ยุคอาณาจักรซิลลา รวมถึงยุคอาณาจักรโชซอน ซึ่งจะถูกสวมในโอกาสต่าง ๆ ตั้งแต่โอกาสที่เป็นทางการมากจนถึงโอกาสที่เป็นทางการน้อยถูกสวมโดยทั้งกษัตริย์และขุนนาง ซึ่งจะมีวิธีการสวมที่เหมือนกันทั้งหมดคือคาดพุ่มแด หรือเข็มขัดทับแบบหลวม ๆ บริเวณเอว

ในยุคอาณาจักรซิลลารวมความเป็นทางการของโอกาสมีผลต่อความยาวของเสื้อ คือในโอกาสที่เป็นทางการจะมีความยาวเสื้อที่ยาวมากกว่า แล้วสวมร่วมกับปกดูแบบผูกหรือ ยอนกัก-บกดู ในยุคต่อมา ยุคอาณาจักรโครยอ (Goguryeo: 37 ปีก่อนคริสต์ศักราช - ค.ศ. 668) แขนเสื้อจะกว้างขึ้น และถูกเอามาใส่ทั้งในชุด Gongbok และ Pyongbok ของทั้งกษัตริย์และขุนนาง

- **Gongbok ของกษัตริย์:** สวมเสื้อทันรยองโพสีแดงที่มีปลายเสื้อสีดำกับหมวก ชอนกัก-บกดู หรือปกดูแบบสวม
- **Gongbok ของขุนนาง:** เสื้อ ทันรยองโพ ของขุนนางแต่ละลำดับยศจะมีสีต่างกัน ประกอบด้วยสีแดงอมม่วง สีแดง สีน้ำเงิน และสีเขียว เรียงลำดับจากลำดับสูงไปต่ำ และสวมหมวก ชอนกัก-บกดู
- **Pyongbok ของกษัตริย์:** สวมเสื้อทันรยองโพที่แขนเสื้อค่อนข้างแคบสีเหลืองอมน้ำตาล มีลายบาง ๆ พร้อมสวมหมวก ซอล-ซัง-กอน แต่ถ้าหากต้องพบจักรพรรดิจากราชสำนักจีนจะสวม ทันรยองโพ สีแดงเพื่อแสดงความนอบน้อม เนื่องจากสีเหลืองเป็นสีของจักรพรรดิ
- **Pyongbok ของขุนนาง:** สวมทันรยองโพที่มีความยาวสั้นกว่าทันรยองโพของ Gongbok พร้อมกับสวมปกดูแบบผูก หรือ ยอนกักบก-ดู

ในอาณาจักรโชซอน (Joseon : ค.ศ.1392 - 1897) ทันรยองโพจะเริ่มประดับลวดลายลงไป คือ ทันรยองโพของกษัตริย์ มกุฎราชกุมาร และเจ้าชาย จะประดับตรามังกรหรือโบ (Bo) ลงไปบริเวณ

อก หลัง และหัวไหล่ทั้ง 2 ข้าง ซึ่งจะมีชื่อเรียกว่า กน-รยง-โพ (Gonryongpo) ซึ่งจะสวมเมื่ออยู่ในพระราชวัง จะสวมร่วมกับหมวก อิกซอน-กวาน เดิมทีกษัตริย์ และมกุฎราชกุมารจะสวม กน-รยง-โพ สีแดง แต่ตั้งแต่ยุคของพระเจ้าซอนโจ (ค.ศ.1567 - 1608) กน-รยง-โพ ของมกุฎราชกุมารก็เปลี่ยนเป็นสีน้ำเงิน ส่วนมกุฎราชกุมารที่ยังไม่ผ่านพิธีบรรลุนิติภาวะ จะสวมหมวกคอง-จอง-แซ็ก ในสมัยของพระเจ้าโคจงแห่งราชวงศ์โชซอน (ค.ศ. 1864-1897) พระองค์เปลี่ยนสีของชุดกนรยงโพเป็นสีเหลืองซึ่งเป็นสีของจักรพรรดิ (유동표, 2015)

ส่วนท่อนรยงโพของขุนนางจะมีทั้งแบบที่ไม่มีอะไรปักเลย และแบบที่ปักฮยุงแบ (Hyungbae: สัญลักษณ์รูปต่าง ๆ ที่เป็นสัญลักษณ์บอกตำแหน่งยศ) ลงไป ซึ่งจะสวมในโอกาสที่ต่างกันดังนี้

- ชุด Gongbok: จะเป็นเหมือนในอาณาจักรโครยอ แต่จะมีสีบอกลำดับยศที่เปลี่ยนไปคือ เหลือเพียง 3 สีคือ สีแดง สีน้ำเงิน และสีเขียวอย่างราชวงศ์หมิง (ภาพที่ 15)
- ชุดซิบกและ ชังบก: 2 ชุดนี้จะมีลักษณะคล้ายกัน คือสวมเสื้อท่อนรยงโพกับสวมหมวกชังโม แต่จะถูกสวมในโอกาสที่ต่างกัน คือ
  - ซิบก: เสื้อท่อนรยงโพสีแดงสวมในโอกาสทั่วไป หรือทำงาน (ภาพที่ 14 ด้านซ้าย)
  - ชังบก: เสื้อท่อนรยงโพสีเขียว และติดฮยุงแบที่อกและหลัง สวมในโอกาสที่เป็นทางการ (ภาพที่ 14 ด้านขวา)

ภาพที่ 13 (ภาพที่ 1 จากซ้าย) คอเสื้อแบบอาเกะคุบิ (Agekubi)

ที่มา: <https://www.masterpiece-of-japanese-culture.com/traditional-clothing/history-traditional-japanese-clothing>

ภาพที่ 14 (ภาพที่ 2 จากซ้าย) Sokutai

ที่มา: (<https://costume.iz2.or.jp/costume/573.html>)

ภาพที่ 15 (ภาพที่ 3 จากซ้าย) พระเจ้าคังมินแห่งอาณาจักรโครยอสวมชุด Gongbok

ที่มา: (<http://www.newswatch.kr/news/articleView.html?idxno=5783>)

ภาพที่ 16 (ภาพที่ 4 จากซ้าย) ซ้าย - ชุดซิบก ขวา - ชุดชังบก

ที่มา: (<https://m.blog.naver.com/bhjang3/220132342206>)

เมื่อเปรียบเทียบกันแล้วจะเห็นได้ว่าเสื้อ Pao ส่งอิทธิพลต่อทั้งเกาหลี และญี่ปุ่น โดยเฉพาะในเกาหลีที่ส่งอิทธิพลต่อเครื่องแต่งกายของทั้งกษัตริย์ และขุนนาง นอกจากนี้ ยังนำทั้งระบบการแบ่งแยกลำดับยศผ่านสีของเสื้อ Pao, สัญลักษณ์ลายมังกรของจักรพรรดิ และสัญลักษณ์สี่เหลี่ยม (Buzi) ที่ใช้บ่งบอกตำแหน่งยศของขุนนางจากราชสำนักจีนมาใช้ด้วย ส่วนในญี่ปุ่นถึงเสื้อ Pao จะถูกใส่เพียงในยุคนาราเท่านั้น แต่ลักษณะเสื้อคอกลม (Agekubi) จะส่งอิทธิพลอย่างมากต่อเครื่องแต่งกายแบบเป็นทางการของญี่ปุ่นที่ถูกสวมในยุคต่อ ๆ มา อย่างเช่นเครื่องแต่งกายที่เป็นทางการอย่าง Sokutai และ Ikan ที่กำเนิดขึ้นในยุคที่เลิกติดต่อกับราชสำนักจีนหรือยุคเฮอัน นั่นจึงทำให้เสื้อคอกลมที่ได้รับอิทธิพลจากจีนเกิดพัฒนาการ และเป็นเอกลักษณ์แบบญี่ปุ่น

อย่างไรก็ดี ไม่ได้หมายความว่าเกาหลีจะไม่ได้พัฒนาเสื้อคอกลมของตนเองเลย ในยุคโครยอเสื้อคอกลมที่ได้รับอิทธิพลมาจากราชสำนักจีนยังคงมีความคล้ายคลึงกับจีน แต่ในยุคต่อมาในยุคโชซอนเสื้อคอกลมมีพัฒนาการคือมีการผูกโกริมที่บริเวณข้างรักแร้ด้านขวา ซึ่งเชือกโกริมเป็นเอกลักษณ์ของชุดฮันบกที่เกิดขึ้นในยุคโครยอ แต่ถูกใช้อย่างแพร่หลาย และกลายเป็นส่วนประกอบของ ชุดโกรีหรือเสื้อที่เป็นเอกลักษณ์ของชุดฮันบกในยุคโชซอน

7. สัญลักษณ์บ่งบอกยศของกษัตริย์และขุนนาง

7.1 ตราสัญลักษณ์มังกรในวงกลม

จีน

ตามความเชื่อของชาวจีนตั้งแต่อดีต มังกรเป็นสัตว์ขอพระเจ้า เป็นสัญลักษณ์แทนความศักดิ์สิทธิ์ ความแข็งแกร่ง และพลังอำนาจ นอกจากนี้ ยังเป็นสัตว์ที่มีความเมตตา และความยุติธรรม ดังนั้นมันจึงกลายมาเป็นสัญลักษณ์ของจักรพรรดิ ที่แสดงถึงพลังอำนาจ และการปกครองที่มีความเมตตา และความยุติธรรม ซึ่งตราสัญลักษณ์มังกรถูกนำมาตกแต่งอยู่บนเสื้อ Pao และเรียกว่า Longpao

โดยจำนวนเล็บของมังกรก็มีนัยยะสำคัญในการบ่งบอกตำแหน่งสถานะ คือ

- มังกร 5 เล็บ: สงวนเฉพาะจักรพรรดิ และจักรพรรดินีเท่านั้น
- มังกร 4 เล็บ: มงกุฎราชกุมาร และเจ้าชาย
- มังกร 3 เล็บ: ขุนนางระดับหนึ่ง

** ในสมัยราชวงศ์ถังขุนนางระดับหนึ่งสามารถใช้สัญลักษณ์มังกรได้ แต่พอในสมัยราชวงศ์หมิงตราสัญลักษณ์มังกรก็ถูกกำหนดให้เป็นสัญลักษณ์ที่สงวนเฉพาะจักรพรรดิเท่านั้น

เกาหลี

ในคาบสมุทรเกาหลีเริ่มเริ่มนำตราสัญลักษณ์มังกร (โบ: Bo) มาใช้ครั้งแรกยุคพระเจ้าเซจงแห่งราชวงศ์โชซอนใน ค.ศ. 1444 จะมีเพียง กษัตริย์ ราชินี มกุฎราชกุมาร ชายาของมกุฎราชกุมาร และตำแหน่งของเชื้อพระวงศ์ที่สูงกว่าเท่านั้นที่จะสามารถมีตราสัญลักษณ์มังกรนี้ติดอยู่ที่เสื้อได้

- โอ-โจ-รยง-โบ (Ojoryongbo: ตรามังกร 5 เล็บ): กษัตริย์ และราชินี
- ซา-โจ-รยง-โบ (Sajoryongbo: ตรามังกร 4 เล็บ): มกุฎราชกุมาร และชายาของมกุฎราชกุมาร
- ซัม-โจ-รยง-โบ (Samjoryongbo: ตรามังกร 3 เล็บ): เจ้าชาย

ช่วงต้นอาณาจักรโชซอนลักษณะมังกรจะหันด้านข้าง แต่ช่วงกลาง-ปลายของราชวงศ์มังกรจะหันหน้ามองตรง ซึ่งช่วงที่เปลี่ยนสัญลักษณ์ตรงกับช่วงที่ราชวงศ์หมิงล่มสลายแล้วเปลี่ยนผ่านสู่ราชวงศ์ชิง ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าก็น่าจะรับจากราชวงศ์ชิงเช่นกัน เนื่องจากในราชวงศ์ชิงก็มีสัญลักษณ์มังกรที่หันหน้าปรากฏเช่นกัน

ภาพที่ 17 ตรามังกรของจักรพรรดิจีน

ที่มา: (https://www.sohu.com/a/218082281_523187)

ภาพที่ 18 ตรามังกรของกษัตริย์โชซอนช่วงต้น

ที่มา: (<https://www.yna.co.kr/view/AKR20170223170800797>)

ภาพที่ 19 ตรามังกรของกษัตริย์โชซอนตอนปลาย

ที่มา: (https://ko.wikipedia.org/wiki/조선_성조)

ภาพที่ 20 ตรามังกรของจักรพรรดิราชวงศ์ชิง

ที่มา: (<https://www.kyohaku.go.jp/eng/dictio/senshoku/48koutai.html>)

7.2 สัญลักษณ์ Buzi และสัญลักษณ์ฮยุบแบ

สัญลักษณ์ Buzi

สัญลักษณ์ถัดมาคือ สัญลักษณ์ Buzi เป็นสัญลักษณ์รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ถูกเย็บติดที่เสื้อบริเวณหน้าอก และหลังเพื่อบ่งบอกตำแหน่งยศของขุนนาง ขุนนางชั้นสูง เจ้าชาย และราชบุตรเขยของจักรพรรดิ มีขนาดใหญ่เท่าทั้งหน้าอก ถูกใช้ครั้งแรกในราชวงศ์หมิง (Ming : ค.ศ. 1368-1644) โดยขุนนางฝ่ายพลเรือนจะเป็นลายนก ส่วนขุนนางฝ่ายกลาโหมจะเป็นรูปสัตว์ ซึ่งแต่ละลำดับยศก็จะเป็นพันธุ์สัตว์ต่างกันไป เจ้าชาย ขุนนางชนชั้นสูง และลูกเขยของจักรพรรดิ จะใช้สัญลักษณ์กิเลน ส่วนในยุคราชวงศ์ชิงเจ้าชายจะใช้สัญลักษณ์มังกร 4 เล็บ นอกจากนี้ภรรยาของขุนนางก็จะใช้ Buzi สัญลักษณ์เดียวกันกับสามีของตน (Journal of Antiques and Collectibles, 2015)

ในแต่ละยุคก็จะมีพัฒนาการ และรูปแบบที่ต่างกัน คือ ในช่วงแรก ๆ สัญลักษณ์จะเป็นรูปสัตว์ที่เป็นกลุ่ม 3 ตัวหรือเป็นคู่ แล้วต่อมาก็เหลือตัวเดียว แล้วในช่วงปลายราชวงศ์หมิง – ราชวงศ์ชิงในสัญลักษณ์มักจะมีรูปดวงอาทิตย์ด้วย ซึ่งขุนนางแต่ละตำแหน่งของราชวงศ์หมิงกับราชวงศ์ชิงจะใช้สัญลักษณ์ที่ต่างกันเล็กน้อย แต่ในตารางด้านล่างจะเป็นแบบราชวงศ์หมิง เนื่องจากเป็นรูปแบบที่ราชวงศ์ชิงชอบรับอิทธิพลไป

ลำดับยศ	ขุนนางฝ่ายพลเรือน	ขุนนางฝ่ายกลาโหม
1-2	นกกระสาสีขาว หรือ ไก่ฟ้าสีทอง	สิงโต
3-4	นกยูงหรือห่านป่า	เสือ หรือ เสือดาว
5	ไก่ฟ้าสีเงิน	หมี
6-7	นกกระยาง หรือ เป็ดแมนดาริน	เสือด่า
8-9	นกกระทา นกขมิ้น หรือ นกแซวสวรรค์	แรด หรือ ม้าน้ำ

ตารางที่ 2 ตารางแสดงการใช้สัญลักษณ์ Buzi ของขุนนางในราชวงศ์หมิง

ภาพที่ 21 (ซ้าย) Buzi ลายนกกระสาสีขาวในราชวงศ์หมิง

ที่มา: (<https://collection.cooperhewitt.org/objects/18130939/>)

ภาพที่ 22 (ขวา) Buzi ลายเสือในราชวงศ์หมิง

ที่มา: (<https://www.bonhams.com/auctions/21033/lot/8256/?category=list>)

ภาพที่ 23 (ซ้าย) Buzi ลายสิงโตในราชวงศ์หมิง

ที่มา: (<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/42114>)

ภาพที่ 24 (กลาง) Buzi ลายกิลเลนในราชวงศ์หมิง

ที่มา: (<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/60509>)

ภาพที่ 25 (ขวา) Buzi ลายนกยูงในราชวงศ์ชิง

ที่มา: (<https://exchange.umma.umich.edu/resources/26228>)

สัญลักษณ์ฮยุงแบ (Hyung-bae)

สัญลักษณ์ฮยุงแบเป็นสัญลักษณ์ที่เกาหลิรับมาจากราชวงศ์หมิงแล้วนำมาปรับใช้ ถูกใช้เพื่อบอกตำแหน่งยศของราชวงศ์ตั้งแต่แม่เหสี เจ้าหญิง เชื้อพระวงศ์ และตำแหน่งยศของขุนนางต่าง ๆ โดยเป็นระบบที่นำเข้ามาจากราชวงศ์หมิง ซึ่งฮยุงแบในยุคแรกจะมีขนาดใหญ่เท่าทั้งหน้าอกเช่นเดียวกับของราชวงศ์หมิง แต่เมื่อเวลาผ่านไปก็ขนาดเล็กลงเรื่อย ๆ จนเหลือเพียง 30-40 เซนติเมตร ส่วนฮยุงแบที่ติดอยู่บนเครื่องแต่งกายของผู้หญิงจะมีขนาดเล็กกว่าของผู้ชาย

ฮยุงแบ	ผู้ใช้
ลายกิลเลน	เชื้อพระวงศ์ และเจ้าชาย
ลายนกพิณิกส์	หญิงเชื้อพระวงศ์ นางสนม นางใน
ฮยุงแบรูปนกกระสา	- นกกระสา 2 ตัว: ขุนนางฝ่ายพลเรือนระดับสูง - นกกระสา 1 ตัว: ขุนนางฝ่ายพลเรือนต่ำกว่าระดับ 3
ฮยุงแบรูปเสื่อ	- เสื่อ 1 ตัว: ขุนนางฝ่ายกลาโหมระดับสูง - เสื่อ 2 ตัว: ขุนนางฝ่ายกลาโหมที่ต่ำกว่าระดับ 3
ฮยุงแบรูปเต่า	ท้าวอนกุน: พระราชบิดาและผู้ที่สำเร็จราชการแทนพระเจ้าโคจง พระองค์ใช้ฮยุงแบรูปเต่าเหมือนกับผู้สำเร็จราชการการในยุคโบราณ
ฮยุงแบรูปนกกระสา 2 ตัวของสามัญชน	สามัญชนก็ได้รับอนุญาตให้ใช้ฮยุงแบเช่นกันแต่จะใช้ได้แค่ในโอกาสสำคัญคืองานแซยิต งานแต่งงาน และงานฉลองวันเกิดครบรอบ 100 วัน

ตารางที่ 3 ตารางแสดงการใช้สัญลักษณ์ฮยุงแบของขุนนางในราชวงศ์โชซอน

ภาพที่ 26 (ภาพที่ 1 จากซ้าย) ฮยุงแบบลายกิเลน

ที่มา: (http://www.hanbok21.com/bbs/board.php?bo_table=kind&wr_id=50&sfl=wr_10&stx=&sst=wr_datetime&sod=desc&sop=and&page=4)

ภาพที่ 27 (ภาพที่ 2 จากซ้าย) ฮยุงแบบรูปนกกระสา 2 ตัว

ที่มา: (<https://artsandculture.google.com/asset/twin-dragons-rank-square/CgH5bU6vL7OrXA?hl=ko>)

ภาพที่ 28 (ภาพที่ 3 จากซ้าย) ฮยุงแบบรูปนกกระสา 1 ตัว

ที่มา: (<https://blog.daum.net/inksarang/16876210>)

ภาพที่ 29 (ภาพที่ 4 จากซ้าย) ฮยุงแบบรูปเสือ 2 ตัว

ที่มา: (https://ko.m.wikipedia.org/wiki/파일:쌍호_흉배.jpg)

ภาพที่ 30 (ภาพที่ 5 จากซ้าย) ฮยุงแบบรูปเสือ 1 ตัว

ที่มา: (<https://ko.wikipedia.org/wiki/흉배>)

ฮยุงแบบที่กล่าวมานี้เป็นฮยุงแบบในช่วงยุคปลายโชซอน (ประมาณศตวรรษที่ 18) แต่ก่อนหน้านี้อฮยุงแบบมีหลายรูปแบบทั้งรูปนกยูง หมู กวาง ห่าน สิงโต หรือ ไก่ฟ้าหลังขาว ซึ่งสัญลักษณ์พวกนี้เป็นความพยายามจะสร้างสรรค์สัญลักษณ์ที่เป็นเอกลักษณ์และแตกต่างจากราชสำนักจีน แต่ก็ยังเป็นเพียงระยะสั้น ๆ เท่านั้น

จะเห็นได้ว่าสัญลักษณ์ฮยุงแบบจะรับจากราชวงศ์หมิงมา และพัฒนารูปแบบต่อโดยไม่ได้รับอิทธิพลจากราชวงศ์หมิงต่อ เนื่องจากเมื่อพิจารณาลักษณะของสัญลักษณ์แล้วสัญลักษณ์ฮยุงแบบจะเป็นสัตว์เพียงตัวเดียว หรือ 2 ตัวตามแบบราชวงศ์หมิง และไม่ได้ปรากฏสัญลักษณ์ดวงอาทิตย์ตามแบบราชวงศ์ชิง นอกจากนี้ ยังมีข้อแตกต่างคือในเกาหลีสัญลักษณ์นี้จะถูกใช้โดยราชินีและเจ้าหญิงด้วย แต่ในราชสำนักจีนสัญลักษณ์ Buzi ไม่ปรากฏการใช้โดยจักรพรรดินีหรือเจ้าหญิง นอกจากนี้ยังใช้สัญลักษณ์สัตว์น้อยชนิดในการแบ่งลำดับยศน้อยกว่า และเกาหลียังพัฒนาขนาดของฮยุงแบบคือจะมีขนาดใหญ่เท่าทั้งหน้าอกเหมือนของราชวงศ์หมิง แต่ต่อมาก็มีขนาดเล็กลง

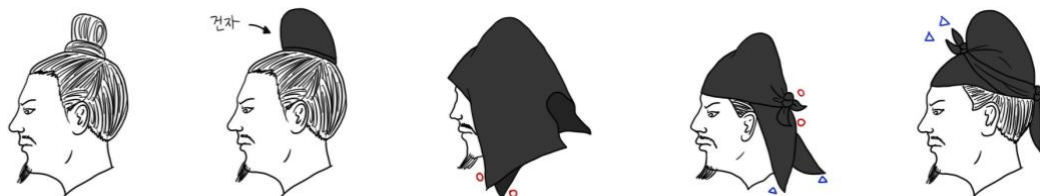
8. หมวก Futou กับอิทธิพลต่อเกาหลีและญี่ปุ่น

จีน: หมวก Futou

เครื่องแต่งกายถัดมาที่จะพูดถึง เป็นเครื่องแต่งกายที่มีอิทธิพลต่อเครื่องแต่งกายของขุนนางและกษัตริย์ของทั้งเกาหลี และญี่ปุ่นนั่นคือหมวก Futou เป็นหมวกของจักรพรรดิ และขุนนาง

เป็นหมวกที่มีวิธีการผูกคือ มัดมวยผมแล้วสวมที่ครอบมวยผม จากนั้นนำผ้าสีดำมาคลุมทับแล้วนำมม
ผ้าด้านหน้ามาผูกที่ข้างหลัง แล้วนำมมผ้าที่เหลืออยู่ด้านหลังอ้อมมาผูกข้างหน้าที่ครอบมวยผม

ภาพที่ 31 วิธีการผูก Futou

ที่มา: (<https://twitter.com/ohs688/status/904611187886669824>)

แต่เนื่องจากความยากในการผูกจักรพรรดิอยู่แห่งราชวงศ์โจวเหนือ (ค.ศ.560-578) จึงตัดผ้า
จากรูปจตุรัสให้กลายเป็นแถบผ้าหนา ๆ เพื่อให้สามารถผูกได้ง่ายขึ้น แล้วหลังจากนั้นมันก็ได้รับความนิยม
นิยมในหมู่ทหารและคนทั่วไป ต่อมาในยุคราชวงศ์ถังได้เกิดที่ครอบมวยผมแบบใหม่ที่ชื่อว่า Jinzi ซึ่ง
เป็นที่ครอบมวยแบบมีร่องตรงกลาง ทำให้พอกคลุมผ้าแล้วผูกจะเกิดเป็นเส้นร่องตรงกลาง แล้วต่อมา
Jinzi ก็ได้รับความนิยมเช่นกัน แล้วต่อมาในยุค 5 อาณาจักร (Five Dynasties: ค.ศ. 907-960) จาก
ผ้าผืนห้วนก็เปลี่ยนเป็นหมวกที่เป็นรูปทรง แล้วแถบผ้าที่ผูกอยู่ด้านหลังก็เปลี่ยนเป็นปีกตรง ๆ ที่ทำ
จากลวดหรือไม้ไผ่ (ภาพที่ 33, 34) แล้วในยุคราชวงศ์ซ่งรูปร่างของปีกก็ถูกตัดไปในทิศทางต่าง ๆ
(ภาพที่ 35) ในราชวงศ์หมิง ด้านบนของหมวกจักรพรรดิจะมีปีกเพิ่มขึ้นมา (ภาพที่ 36) (Gao
Chuming, 2010: 70-71)

ภาพที่ 32 (ภาพที่ 1 จากซ้าย) Futou ในราชวงศ์ถัง

ที่มา: (<https://daydaynews.cc/en/history/955421.html>)

ภาพที่ 33 (ภาพที่ 2 จากซ้าย) Futou ในราชวงศ์ซ่ง

ที่มา: (<https://wikihmong.com/en/Futou>)

ภาพที่ 34 (ภาพที่ 3 จากซ้าย) Futou ของจักรพรรดิในราชวงศ์หมิง

ที่มา: (<https://www.newhanfu.com/14329.html>)

ภาพที่ 35 (ภาพที่ 4 จากซ้าย) Futou ในราชวงศ์ซ่ง

ที่มา: (<https://www.newhanfu.com/14329.html>)

ภาพที่ 36 (ภาพที่ 5 จากซ้าย) Futou ในราชวงศ์หมิง

ที่มา: (<https://education.asianart.org/resources/the-court-of-the-ming-dynasty-1368-1644/>)

เกาหลี: หมวกบกดู (Bokdu)

ซึ่งหมวก Futou ของจีนจะส่งอิทธิพลเข้าไปในราชวงศ์สมัยราชวงศ์ถัง หรือตรงกับในยุคอาณาจักรซิลลารวม (Unified Silla: ค.ศ.654 - ค.ศ.935) โดยจะเรียกว่า บกดู (Bokdu) ที่จะถูกสวมโดยกษัตริย์ และขุนนาง โดยหมวกแบบแรกที่เข้ามาคือ ยอนกักบกดู (บกดูแบบผูก) (ภาพที่ 37) ซึ่งจะสวมโดยขุนนาง ในสมัยโครยอนำหมวกบกดูแบบราชวงศ์ซ่งเข้ามา โดยกษัตริย์จะสวมหมวก ซอลซังกอน (ภาพที่ 38) ส่วนขุนนางจะสวมซอนกักบกดู (บกดูแบบสวม) (ภาพที่ 39) แล้วในราชวงศ์โชซอนก็จะรับหมวกแบบราชวงศ์หมิงเข้ามา หรือที่เรียกว่า ซาโม (ภาพที่ 40) ส่วนกษัตริย์ของโชซอนจะสวมหมวก อิกซอนกวาน (ภาพที่ 41)

ภาพที่ 37 (ภาพที่ 1 จากซ้าย) บกดูของอาณาจักรซิลลารวม

ที่มา: (<https://twitter.com/ohs688/status/904611187886669824>)

ภาพที่ 38 (ภาพที่ 2 จากซ้าย) หมวกซอลซังกอนของกษัตริย์ยุคโครยอ

ที่มา: (<https://namu.wiki/w/역선관>)

ภาพที่ 39 (ภาพที่ 3 จากซ้าย) หมวกซอลกักบกดูของขุนนางยุคโครยอ

ที่มา: (<http://www.koreafashionnews.com/1115>)

ภาพที่ 40 (ภาพที่ 4 จากซ้าย) ซาโมของขุนนางในยุคโชซอน

ที่มา: (https://www.fmkorea.com/index.php?document_srl=3222117237&cpage=1)

ภาพที่ 41 (ภาพที่ 5 จากซ้าย) อิกซอนกวานของกษัตริย์ในราชวงศ์โชซอน

ที่มา: (https://www.chosun.com/site/data/html_dir/2010/08/04/2010080401895.html)

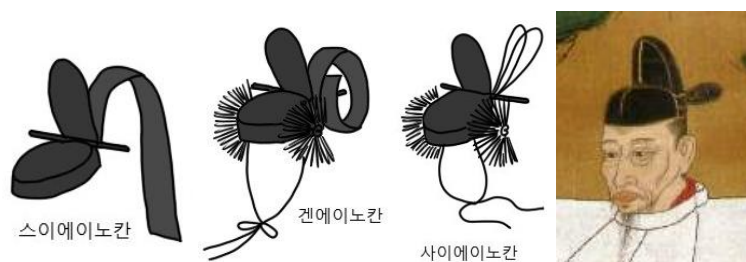
ญี่ปุ่น: หมวก Kanmuri

ญี่ปุ่นเองก็เช่นกัน หมวกนี้เริ่มเข้ามาในช่วงราชวงศ์ถังซึ่งตรงกับตอนปลายยุคอาซึกะจนถึงยุคนารา หมวกของผู้ชายชาวญี่ปุ่นจะถูกแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ Eboshi (หมวกแบบซามูไร) กับ Kanmuri ซึ่งหมวกแบบ Kanmuri เป็นหมวกที่ได้รับอิทธิพลมาจากราชสำนักจีน ในช่วงหมวกที่เข้ามาจากราชวงศ์ถังจะเป็นหมวกแบบผูกเหมือนอย่างราชสำนักจีน โดยจะเรียกว่า Tokin แล้วต่อมาในยุคเฮอัน (Heian: ค.ศ. 794-1185) ก็พัฒนาเป็นหมวกรูปแบบที่เป็นทรงสามารถสวมได้เลยที่มีชื่อว่า Kanmuri ซึ่งจะเอาไว้ใส่ในโอกาสที่เป็นทางการของทั้งกษัตริย์ และขุนนาง ซึ่งจะมีรูปแบบแตกต่างจากของราชสำนักจีน แต่ยังคงมีลักษณะบางอย่างที่คล้ายคลึงกับ Tokin ที่พัฒนามา ถึงจะมีปีกยื่น

ออกไปด้านซ้าย-ขวาเหมือนของราชสำนักจีน แต่จะเป็นเพียงก้านเล็ก ๆ บาง ๆ เท่านั้น พร้อมกับมีหางห้อยลงมาด้านหลัง (Kenei) สามารถแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ

- Zueinokan: Kanmuri แบบทั่วไป ถูกสวมโดยขุนนางฝ่ายพลเรือนและจักรพรรดิ (ภาพที่ 42)
- Keneinokan: Kanmuri ที่มีพู่ด้านข้าง 2 ข้าง (Oikake) ส่วน Kenei จะถูกม้วนไว้ ถูกสวมโดยขุนนางฝ่ายทหารตำแหน่งยศสูง (ภาพที่ 43)
- Saneinokan: Kanmuri ที่มีพู่ด้านข้าง 2 ข้าง (Oikake) ไม่มี Kenei ถูกสวมโดยขุนนางฝ่ายทหารตำแหน่งยศต่ำ (ภาพที่ 44) ()

แต่อย่างไรก็ดีมี Kanmuri แบบหนึ่งที่น่าเข้ามาจากราชวงศ์หมิง นั่นคือ Dokanmuri (ภาพที่ 45) (Badgley, Joshua L., n.d.)

ภาพที่ 42 (ภาพที่ 1 จากซ้าย) Zueinokan

ที่มา: (<https://twitter.com/ohs688/status/904611187886669824>)

ภาพที่ 43 (ภาพที่ 2 จากซ้าย) Keneinokan

ที่มา: (<https://twitter.com/ohs688/status/904611187886669824>)

ภาพที่ 44 (ภาพที่ 3 จากซ้าย) Saneinokan

ที่มา: (<https://twitter.com/ohs688/status/904611187886669824>)

ภาพที่ 45 (ภาพที่ 5 จากซ้าย) Dokanmuri

ที่มา: (<https://www.scoopnest.com/fr/user/FranckFerrand/731017164761665537-acdh-vous-emmne-au-pays-des-samouras-aujourd39hui-avec-julien-peltier-spcialiste-du-japon-mdival-eur>)

ทั้งเกาหลี่และญี่ปุ่นต่างได้รับอิทธิพลจากหมวก Futou ของจีนในสมัยราชวงศ์ถังคล้ายกัน แต่เนื่องจากการเลิกติดต่อกับราชสำนักจีนในยุคเฮอันของญี่ปุ่นทำให้หมวกไม่ได้เหมือนของจีนทั้งหมด เหมือนอย่างเกาหลี่แต่เป็นการนำ Tokin มาปรับปรุงให้ดีขึ้น ส่วนเกาหลี่ก็จะรับอิทธิพลจากหมวก Futou จากทั้งราชวงศ์ถัง ราชวงศ์ซ่ง และราชวงศ์หมิง โดยนำมาใช้แบบไม่ได้ปรับปรุงอะไรเลย

9. เครื่องแต่งกายของผู้หญิง

เช่นเดียวกับเครื่องแต่งกายอื่น ๆ เครื่องแต่งกายของผู้หญิงทั้งในคาบสมุทรเกาหลีและญี่ปุ่น รัับอิทธิพลจากราชสำนักจีนในช่วงราชวงศ์ถัง ซึ่งเครื่องแต่งกายของผู้หญิงราชวงศ์ถังเป็นแฟชั่นที่ไม่ถูกจำกัดกรอบ และให้ความสนใจในเครื่องแต่งกาย ความสวยความงาม ดังนั้นเครื่องแต่งกายของผู้หญิงยุคนี้จึงมีหลากหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็น การใส่เสื้อแขนกว้างพอดีข้อมือแล้วทับด้วยกระโปรงเอวสูงที่สวมขึ้นมาถึงบริเวณใต้รักแร้ตามแบบแฟชั่นจากราชวงศ์สุย การสวมกระโปรงขึ้นมาถึงอกเพียงอย่างเดียวแล้วคาดด้วยผ้าผูกเอว การสวมเสื้อ Banbi (เสื้อแขนสั้นความยาวประมาณข้อศอก) Daxin (เสื้อคลุมบาง ๆ) หรือผาด Pei (ผ้าไหมบาง ๆ) ทับที่ขั้วนอก (ภาพที่ 46, 47, 48) หรือแม้แต่คอเสื้อเองก็มีหลายรูปแบบทั้งคอกลม คอสี่เหลี่ยม คอไขว้ หรือคอวี แล้วยังมีลักษณะการแต่งกายอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นคือ การเปิดคอเสื้อ (Tanling) เป็นการแต่งกายแบบไม่สวมเสื้อชั้นในอีกชั้นทำให้สามารถโชว์ผิวบริเวณคอและบริเวณไหปลาร้าได้ (Gao Chuming, 2010: 23)

ญี่ปุ่น

จากหลักฐานภาพวาดผู้หญิงที่สุสานทาเคมะชิซุคะของยุคอาซึกะ (ภาพที่ 50) เป็นรูปวาดผู้หญิงที่มีการแต่งกายคล้าย ๆ สไตส์จีน คือ สวมกระโปรงที่เป็นลายทางเป็นสีสลับกัน ซึ่งเหมือนกับกระโปรง Jianqun (ภาพที่ 49) ซึ่งโดยปกติแล้วกระโปรงนี้จะเป็นสีแดงสลับขาว แต่กระโปรงก็มีสีอื่นสลับกันด้วยเช่นกัน แต่สไตส์ของเสื้อยังคงเป็นแบบเดิมคือเป็นเสื้อตัวยาวคลุมทับสะโพก และคอเสื้อยังคงเป็นแบบขวาทับซ้าย

ต่อมาเครื่องแต่งกายของผู้หญิงในยุคนารา (Nara: ค.ศ. 710-794) (ภาพที่ 51) จะได้รับอิทธิพลจากเครื่องแต่งกายในราชวงศ์ถังเป็นอย่างมาก คือการสวมกระโปรงเอวสูงขึ้นมาทับเสื้อ การใช้ผ้าคลุมไหล่ หรือการสวมเสื้อแขนสั้นซ้อนที่ขั้วนอก (Banbi ของชาวจีน) นอกจากนี้หากสังเกตจากเครื่องแต่งกายในยุคก่อน ๆ เสื้อผ้าจะยังไม่มีลวดลาย เป็นเพียงสีพื้น ๆ แต่เครื่องแต่งกายของผู้หญิงในยุคนี้มีลวดลายที่คล้ายเรขาคณิตคลึงกับเสื้อผ้าของผู้หญิงราชวงศ์ถัง ส่วนคอเสื้อของผู้หญิงในยุคนี้จะเป็นคอไขว้แบบซ้ายทับขวาตามกฎ Yoro และมีชื่อเรียกว่า คอเสื้อแบบทาริคุบิ (Tarikubi) (Dalby, 2011: 23)

ภาพที่ 46 (ภาพที่ 1 จากซ้าย) ผู้หญิงในราชวงศ์ถังสวม สวมกระโปรงคาดอก แล้วคลุมทับด้วย Daxiu

ที่มา: (<http://english.visitbeijing.com.cn/a1/a-XCXOIFA7D4DDB5C6B7D720>)

ภาพที่ 47 (ภาพที่ 2 จากซ้าย) ผู้หญิงราชวงศ์ถังสวมกระโปรงทับเสื้อ พร้อมทับพาด Pei

ที่มา: (<https://factsanddetails.com/china/cat2/4sub9/entry-5432.html>)

ภาพที่ 48 (ภาพที่ 3 จากซ้าย) ผู้หญิงราชวงศ์ถังสวม Banbi

ที่มา: (<http://www.biblionalia.info/leah/8-tang--banbi-jacket/>)

ภาพที่ 49 (ภาพที่ 4 จากซ้าย) ผู้หญิงราชวงศ์ถังสวมกระโปรง Jianqun

ที่มา: (<https://www.newhanfu.com/7848.html>)

ภาพที่ 50 (ภาพที่ 5 จากซ้าย) ภาพวาดฝาผนังจากสุสานทาเคมะชิซุคะ

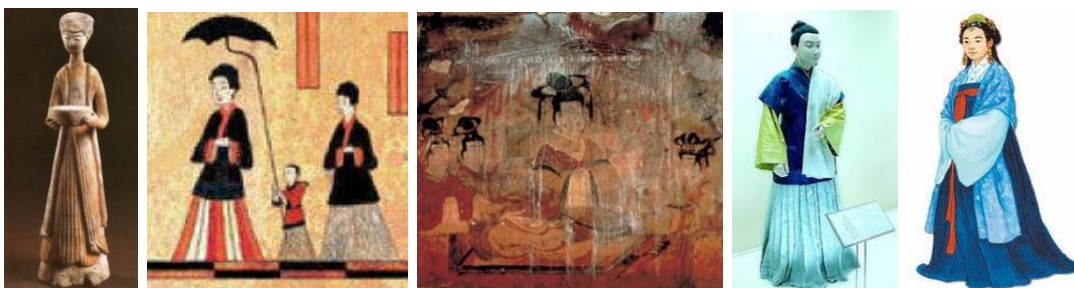
ที่มา: (https://en.wikipedia.org/wiki/Asuka_period)

ภาพที่ 51 (ภาพที่ 6 จากซ้าย) เครื่องแต่งกายของผู้หญิงในยุคนารา

ที่มา: (https://www.iz2.or.jp/fukushoku/f_disp.php?page_no=0000025)

เกาหลี

ส่วนเครื่องแต่งกายของผู้หญิงชาวเกาหลีสามารถเห็นอิทธิพลที่รับมาจากราชสำนักจีนได้ ตั้งแต่ยุคโคกูรยอ (Goguryeo: 37 ปีก่อนคริสต์ศักราช - ค.ศ. 668) สามารถสังเกตได้จากกระโปรงแบบจีบ และกระโปรงแบบที่มีสีสันทางตรงสีขาวกับสีแดงสลับกัน (Jianqun) (ภาพที่ 53) นอกจากนี้ราชินียังสวมเสื้อ Banbi (ภาพที่ 54) อีกด้วย ส่วนเครื่องแต่งกายในยุคซิลลาจะอิทธิพลความงามแบบราชวงศ์ถังเข้ามาอย่างชัดเจน เช่น การสวมกระโปรงเอวสูงทับเสื้อ และใช้ผ้าคลุมไหล่ (ภาพที่ 56) แต่ผ้าคลุมไหล่จะอนุญาตให้ใช้เฉพาะเพียงผู้หญิงชนชั้นสูงเท่านั้น แล้วจึงให้ความสำคัญกับผ้าคาดเอวเพื่อเน้นทรวดทรงเช่นเดียวกับความงามแบบราชวงศ์ถัง เสื้อคลุมตัวนอกไม่มีแขน (Banbi) (ภาพที่ 55) ถูกกำหนดให้สวมเฉพาะผู้หญิงชนชั้นสูงเช่นกัน ส่วนในราชวงศ์โครยอจะมีเครื่องแต่งกายอย่างหนึ่งเพิ่มเข้ามาตามแบบผู้หญิงราชวงศ์ซ่งคือ ผ้าคาดเอวที่ห้อยลงมาขนานกับกระโปรง และถูกตกแต่งอย่างสวยงาม (ภาพที่ 57, 58)

ภาพที่ 52 (ภาพที่ 1 จากซ้าย) รูปสลักหินผู้หญิงนี้วงศ์โจวตะวันออกสวมกระโปรงแบบจีบ

ที่มา: (<http://jeannedepompadour.blogspot.com/search?updated-max=2013-07-08T07:16:00-07:00&max-results=7&start=2&by-date=false>)

ภาพที่ 53 (ภาพที่ 2 จากซ้าย) จิตรกรรมฝาผนังผู้หญิงสวมกระโปรงสลักสี่ลายทาง และกระโปรงจีบจากหลุมศพชุนชวานลีในยุคโครยอ

ที่มา: (<https://weekly.donga.com/List/3/all/11/521937/1>)

ภาพที่ 54 (ภาพที่ 3 จากซ้าย) จิตรกรรมฝาผนังรูปมเหสีกษัตริย์มีซอนสวมที่ Banbi จากหลุมศพอันอักหมายเลข 3

ที่มา: (https://ko.wikipedia.org/wiki/안악_3_호분)

ภาพที่ 55 (ภาพที่ 4 จากซ้าย) เครื่องแต่งกายของผู้หญิงยุคซิลลารวมที่สวม Banbi

ที่มา: (<http://www.lifeinkorea.com/Culture/Cclothes/cclothesk.cfm?xURL=shilla>)

ภาพที่ 56 (ภาพที่ 5 จากซ้าย) เครื่องแต่งกายยุคซิลลารวมที่พาดผ้าคลุมไหล่ และสวมกระโปรงเอวสูงทับเสื้อ

ที่มา: (<https://theqoo.net/square/1502240286>)

ภาพที่ 57 (ซ้าย) เครื่องแต่งกายผู้หญิงในราชวงศ์ซ่ง

ที่มา: (<https://study.com/academy/lesson/chinese-dynasties-1000-1300-ce-tang-song-ming.html>)

ภาพที่ 58 (ขวา) เครื่องแต่งกายของผู้หญิงราชวงศ์โครยอ

ที่มา: (<https://m.terms.naver.com/entry.naver?docId=1723399&cid=49266&categoryId=49266>)

ฉลองพระองค์ทางการที่สุดของของจักรพรรดินีใช้ใส่สวมคู่กับชุด Mian-fu ของจักรพรรดิในราชสำนักจีนคือ Huidi-yi (ภาพที่ 59) ลายของเสื้อจะประกอบด้วยคู่ของไก่อฟ้า และลายดอกพลัม ที่ขอบชายผ้าจะถูกเย็บด้วยผ้าสีแดงที่พิมพ์ลายมังกรที่มี 5 เล็บ สวมร่วมกับหมวก Fengguan ที่ตกแต่งด้วยมังกร นกฟินิกซ์ และประดับด้วยอัญมณีต่าง ๆ อย่างประณีต ซึ่งหมวกนี้ไม่ได้สวมได้เพียงจักรพรรดินีเท่านั้น แต่มเหสี เชื้อพระวงศ์ เจ้าหญิงก็สามารถสวมได้ด้วยเช่นกัน แต่จะมีข้อแตกต่างกันเล็กน้อยคือ เฉพาะมงกุฎของจักรพรรดินีเท่านั้นที่จะมีมังกรประดับได้ และจำนวนนกฟินิกซ์ที่ต่างกันสามารถบ่งบอกถึงลำดับยศที่ต่างกันได้ ซึ่งเครื่องแต่งกายนี้จะถูกนำไปใส่โดยราชินีราชของวงศ์โครยอ

แล้วต่อมาในช่วงต้นของราชวงศ์โซซอน ก็จะเปลี่ยนเป็นเครื่องแต่งกายอีกแบบหนึ่งคือ ชุดแทซั่ม หรือ Dashanxiapei (ภาพที่ 60) ในภาษาจีน ที่เป็นฉลองพระองค์ทางการของจักรพรรดินีในราชวงศ์หมิง เป็นเครื่องแต่งกายที่เป็นเสื้อคลุมสีแดง ที่มี Xiapei แบบที่มีจี๋ห้อยรวมกันอยู่ตรงกลาง และเป็นลายปักลายนักพิณกส์ สวมร่วมกับหมวก Fengguan (ภาพที่ 61)

ภาพที่ 59 (ซ้าย) Hudiyi ของจักรพรรดินีราชสำนักจีน

ที่มา: (<https://www.wikiwand.com/en/Diyi>)

ภาพที่ 60 (กลาง) ชุด Dashanxiapei ของราชวงศ์หมิง

ที่มา: (<https://www.zhihu.com/question/306729341>)

ภาพที่ 61 (ขวา) หมวก Fengguan ที่มีมังกร 3 ตัว นักพิณกส์ 2 ตัว

ที่มา: (<https://ziseviolet.wordpress.com/tag/fengguan/>)

เครื่องแต่งกายของของสตรีในยุคนาราจะได้รับอิทธิพลจากชุดฮั่นผู้ค่อนข้างมาก แต่เมื่อเข้าสู่ยุคเฮอันจะไม่ได้รับอิทธิพลจากชุดฮั่นผู้อีก แบบแผนการแต่งกายของสตรีในยุคเฮอัน คือการใส่กิโมโนซ้อนกันหลายชั้น หรือ Junihitoe ซึ่งเป็นเครื่องแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์แบบชาวญี่ปุ่นมาก เมื่อสังเกตจาก Junihitoe หรือกิโมโนในยุคต่อ ๆ มาอิทธิพลจากฮั่นผู้ที่คงเหลืออยู่ในเครื่องแต่งกายของสตรีญี่ปุ่นมีเพียงแขนเสื้อแบบกว้าง และการไขว่คอเสื้อชายทับขวา

เกาหลีเองก็รับอิทธิพลฮั่นผู้จากสตรีจีนสมัยราชวงศ์ถังอย่างเข้มข้นเช่นเดียวกับญี่ปุ่น แต่จะมีข้อแตกต่างกันคือ เกาหลีปรากฏการรับอิทธิพลตั้งแต่ยุคอาณาจักรโคกูรยอ แล้วรับอิทธิพลเรื่อยมาจนราชวงศ์โครยอ แล้วพัฒนาเครื่องแต่งกายต่อมาเรื่อย ๆ ให้เป็นเอกลักษณ์แบบชาวเกาหลี นอกจากนี้ยังรับอิทธิพลเครื่องแต่งกายแบบเป็นทางการจากราชสำนักจีนเช่นเดียวกับเครื่องแต่งกายแบบเป็นทางการของกษัตริย์

เป็นไปได้ว่าที่เกาหลีรับอิทธิพลเครื่องแต่งกายจากราชสำนักจีนตั้งแต่ยุคโคกูรยอเนื่องจากมีอาณาเขตติดกับจีน แล้วในช่วง 109 ปีก่อนคริสต์ศักราช หรือตรงกับยุคโคโซซอน เกาหลียังคงตกอยู่ในการปกครองของราชวงศ์ฮั่น ซึ่งการตกอยู่ใต้อิทธิพลของอีกอาณาจักรหนึ่งย่อมส่งผลให้ได้รับอิทธิพลต่าง ๆ จากอาณาจักรที่มีอำนาจมากกว่า ดังนั้นจึงไม่แปลกหากจะปรากฏเครื่องแต่งกายแบบราชสำนักจีนตั้งแต่ยุคราชวงศ์โคกูรยอ

10. บทสรุป

ฮั่นผู้เป็นเครื่องแต่งกายที่ส่งอิทธิพลต่อทั้งกิโมโนและฮันบก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในราชวงศ์ถัง ที่วัฒนธรรมของจีนเจริญรุ่งเรืองและสามารถส่งอิทธิพลอย่างมากต่อญี่ปุ่น และเกาหลี ซึ่งเครื่องแต่งกายทั้งในยุคนาราของญี่ปุ่น และยุคซิลลารวมของเกาหลีต่างรับอิทธิพลอย่างเข้มข้น คือมีความคล้ายคลึงกับชุดฮั่นผู้ของราชวงศ์ถังมาก แต่ต่อมาก็จะเกิดพัฒนาการและเปลี่ยนแปลงให้เป็นเอกลักษณ์ของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในญี่ปุ่นที่เลิกติดต่อกับราชสำนักจีนไปในยุคเฮอัน

หากเปรียบเทียบการรับอิทธิพลของทั้ง 2 ประเทศจะมีความมากน้อยที่ต่างกัน กล่าวคือ เกาหลีรับอิทธิพลของฮั่นผู้มากกว่าญี่ปุ่น เนื่องจากการหยุดติดต่อกัน และรับวัฒนธรรมจากราชสำนักจีนของญี่ปุ่นในช่วงเฮอัน ทำให้วัฒนธรรมต่าง ๆ รวมถึงกิโมโนมีความเป็นเอกลักษณ์ในแบบของญี่ปุ่นมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งการหลงเหลืออยู่ของอิทธิพลของฮั่นผู้ในกิโมโนจะเป็นลักษณะของกลิ่นอายของฮั่นผู้ที่ได้รับการปรับปรุงให้เข้ากับวัฒนธรรมของตัวเอง ไม่ได้รับมาใช้เลยอย่างเห็นได้เด่นชัด อย่างเช่น หมวก Kanmuri ที่มีพัฒนาการมาจากหมวก Tokin ที่ได้รับอิทธิพลมาจาก Futou ของจีน หรือลักษณะของคอเสื้อ ซึ่งการบัญญัติกฎการแต่งตัวให้เขี้ยวคอเสื้อด้านซ้ายทับด้านขวาในกฎหมายโยโร ก็นับว่าเป็นรากฐานสำคัญของชุดกิโมโนในรูปแบบที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน หรือลักษณะคอเสื้อแบบ Agekubi (เสื้อคอกลม) ที่รับมาจากราชสำนักจีนก็ส่งผลกระทบต่อเครื่องแต่งกายแบบเป็นทางการของญี่ปุ่น เช่น Sokutai และ Ikan

ส่วนการรับอิทธิพลฮั่นผู้ของเกาหลีเมื่อเทียบกับญี่ปุ่นแล้วจะรับอิทธิพลค่อนข้างมากกว่า และในบางเครื่องแต่งกายจะเป็นการรับมาใช้ และอาจมีการปรับเปลี่ยนเพียงเล็กน้อย เช่น ฉลองพระองค์ของกษัตริย์ ราชินี และเครื่องแต่งกายของขุนนาง สัญลักษณ์ที่ใช้บอกตำแหน่งทั้งของกษัตริย์ เชื้อพระวงศ์ และขุนนาง (โบ และ ฮยุงแบ) หรือหมวกบกดู เป็นต้น ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้ว เครื่องแต่งกายของราชสำนักจีนจะส่งอิทธิพลต่อเครื่องแต่งกายของกษัตริย์ และขุนนางค่อนข้างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคราชวงศ์โครยอ

ส่วนในราชวงศ์โชซอนเองก็รับอิทธิพลชุดฮั่นผู้จากราชวงศ์หมิงค่อนข้างมากเช่นกัน จนสามารถอนุมานได้ว่า ราชวงศ์โชซอน และราชวงศ์หมิงน่าจะมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เนื่องจากเครื่องแต่งกายต่าง ๆ ที่รับมาจากกษัตริย์ หรือราชินี ไม่ได้เป็นการรับมาเฉย ๆ แต่ราชสำนักจีนเป็นฝ่ายส่งมาให้เอง ถึงแม้ว่ากษัตริย์ในคาบสมุทรเกาหลีจะมีการแต่งกายที่คล้ายคลึงกับจักรพรรดิในราชสำนักจีนเพียงใดก็ตาม แต่ในทุก ๆ เครื่องแต่งกาย จะมีการลดลำดับชั้นลงมาเพื่อแสดงถึงความนอบน้อมที่

มีต่อราชสำนักจีน แต่อย่างไรก็ดีดังเช่นพระเจ้าโคจงของราชวงศ์โชซอน ฉลองพระองค์จะมียศเทียบเท่าจักรพรรดิจีน เพื่อเป็นการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์เพิ่มอำนาจของกษัตริย์ ดังเช่นชุดชิบอิจางบก เสื้อกนรยงโพสีเหลือง และการสวมหมวก ทง-ซ็อน-กวาน

เมื่อเปรียบเทียบกันระหว่างเกาหลีและญี่ปุ่นแล้วจะเห็นได้ว่าการดำเนินความสัมพันธ์ทางการทูต ส่งผลต่อการรับอิทธิพลของชุดฮันฟูของทั้ง 2 ประเทศเป็นอย่างมาก หลังจากที่ญี่ปุ่นหยุดความสัมพันธ์ทางการทูตกับราชสำนักจีนแล้วพัฒนาการกิโมโนก็เข้าไปในทิศทางที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของตัวเองมากขึ้น ส่วนเกาหลีถึงแม้เกาหลีจะมีความสัมพันธ์ที่ด้อยกว่าราชสำนักจีนเล็กน้อย แต่ก็รักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับราชสำนักจีนโดยตลอดจนกระทั่งราชวงศ์หมิงเองยังส่งเครื่องแต่งกายชุดต่าง ๆ มาให้แก่ราชสำนักของเกาหลี

นอกจากนี้ สถาปณศาสตร์เองก็ส่งผลต่อการรับอิทธิพลเช่นกัน เนื่องจากญี่ปุ่นมีสถาปณศาสตร์เป็นเกาะแยกอยู่อย่างเป็นเอกเทศ ส่วนเกาหลีอยู่บนคาบสมุทร อยู่ใกล้กับจีนมากกว่าเมื่อเทียบกับญี่ปุ่น และในบางยุคก็มีอาณาเขตติดต่อกัน ดังเช่น อาณาจักรโคกูรยอมีอาณาเขตติดต่อกับราชสำนักจีน และอยู่ใกล้กับราชสำนักจีนมากกว่าเมื่อเทียบกับญี่ปุ่น จะเห็นได้ว่ามีเครื่องแต่งกายที่รับอิทธิพลจากราชสำนักจีนมา ไม่ว่าจะเป็นกระโปรงแบบจีบหรือกระโปรงแบบแทบสียายทาง เสื้อ Banbi และหมวก Jinxian Guan ของขุนนาง ถ้าเทียบกับญี่ปุ่นแล้วอิทธิพลการรับเครื่องแต่งกายจะเกิดขึ้นเฉพาะในยุคที่มีการติดต่อกันจริง ๆ เท่านั้น นั่นก็คือยุคอาซึกะ และนารา

บรรณานุกรม

- กันยาพร เก่งรุ่งเรืองชัย, “อันบก : การเปลี่ยนแปลงความหมายจากอดีตถึงปัจจุบัน” (สารนิพนธ์
ปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาเอเชียศึกษา อักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2562), เข้าถึง
เมื่อ 4 กุมภาพันธ์ 2565, ฐานข้อมูลบทความวิจัยนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเอเชียศึกษา
<http://isas.arts.su.ac.th/wp-content/uploads/2562/history/05590556.pdf>
- Armstrong, Katie. **History of Kimono: Classic Japan (Nara and Heian Periods)**. 28
January 2022. Access with <https://owlcation.com/humanities/History-of-Kimono-Part-2-Nara-and-Heian-Periods>
- BuYun Chen. (2019). “Wearing the hat of Loyalty: Imperial Power and Dress Reform
in Ming China.” In **The Right To Dress: Sumptuary Laws In A
Global Perspective, c. 1200 – 1800**, 416-433. Giorgio Riello and Ulinka
Rublack. Cambridge University Press. Access 23 January 2022. Available from
<https://works.swarthmore.edu/fac-history/509/>
- Costume Museum. **Costume History in Japan**. 5 January 2022. Access with
<https://www.iz2.or.jp/english/>
- Gao Chuming. (2010). **Chinese Dress & Adornment through the Ages: The Art of
Classic Fashion**. Harrow: CYPI PRESS.
- Ge Feng and Zhengming Du. (2015). **Traditioinal Chinese Rites and Rituals Series:
The Chinese Way**. Cambridge Scholars Publishing. Access 23 January 2022.
Available from <https://cambridgescholars.com/product/978-1-4438-7833-3>
- Huang Zhigao. (2020). “On the Dynamic Change and Gene Accumulation of Male
Professional Attire of the Chinese Nation”. **International Journal of Social
Science and Humanity** 10, 4 (November): 101-107. Access 24 January 2022.
Available from
<https://www.readcube.com/articles/10.18178%2Fijssh.2020.v10.1023>
- Badgley, Joshua L. **Men’s Headgear**. 28 February 2022. Access with
<https://sengokudaimyo.com/garb/mens-headgear>
- Journal of Antique and Collectibles. **Chinese Rank Badges**. 27 February 2022. Access
With <https://journalofantiques.com/features/chinese-rank-badges/>

- Kim Seok Chae and Eun Kyng Kim. (2016). "The Study on Costume Shapes through Goryeo Paintings-Comparison with Song and Yuan Style". **Journal of the Korean Society of Clothing and Textiles** 40, 6 (2016): 1116-1113. Access 26 January 2022. Available from <https://www.koreascience.or.kr/article/JAKO201608967046815.page>
- Kwon Oh-chang. (1998). **Korean costumes during the chosun Dynasty**. 6th ed. Seoul: Hyunam Publishin.Co.
- Ling [pseud]. **History of Chinese Traditional Hanfu Shawl: Pibo**. 26 February 2022. Access with <https://www.newhanfu.com/9009.html>
- Ling [pseud]. **The Development of Chaofu in Ancient China**. 26 February 2022. Access with <https://www.newhanfu.com/9071.html>
- Liza Crihfield Dalby. (2001). **Kimono: Fashioning Culture**. 1st pbk. ed. Conn.:Yale University Press
- Matsunaga, Billy. (1 January 2022). The History of Men's Kimono // Why I find Men's **Kimono Boring** [Video file]. Video posted to https://www.youtube.com/watch?v=qOp_xs2l0ac&t=595s
- The Korean Foundation. (2013). **Hanbok: Timeless Fashion Tradition**, Seoul: Seoul Selection.
- Yoga [pseud]. **FengguanXiapei – The Most Luxury Ancient Female Chinese Wedding Dress**. 26 February 2022. Access with <https://www.newhanfu.com/3632.html>
- Zhan and Chai. **A list of Guan, Jin, and other headwear**. 23 February 2022. Access with <https://torguqin.wordpress.com/hanfu/hanfu-history/list/>
- Zhang Fa. (2016). **The History and Spirit of Chinese Art Volume 1: From prehistory to the Tang Dynasty**. Honolulu: Enrich Professional Publishing, Inc. Access 24 February 2022. Available from https://books.google.co.th/books?id=zZzPDgAAQBAJ&pg=PA14&lpg=PA14&dq=Mianfu+worned&source=bl&ots=V6uXG5KaFK&sig=ACfU3U2fhLFSeZNtoUoU75_iB7vDUddWNQ&hl=th&sa=X&ved=2ahUKEwi8_7DyxJT2AhXl4jgGHbTkC4QQ6AF6BAgcEAM#v=onepage&q=Mianfu%20worned&f=false

- Ziseviolet [pseud]. **My Hanfu Favorite**. 23 February 2022. Access with <https://ziseviolet.tumblr.com/post/182882030488/hi-there-i-recently-learned-that-in-japanese>
- 김연자. **세자 광해군이 꼴보기 싫어 곤룡포 색깔을 퍼렇게 바꾼 선조**. 15 February 2022. Access with <https://www.insight.co.kr/news/155470>
- 국립민속박물관. **원유관 (遠遊冠)**. 13 February 2022. Access with <https://folkency.nfm.go.kr/kr/topic/detail/7133>
- 글림자 [pseud]. (2018). **조선 이전 우리옷 한복 이야기**. 3rd ed. 파주: 도서출판
- 글림자 [pseud]. (2018). **조선시대 우리옷 한복 이야기**. 6th ed. 파주: 도서출판
- 만쥬리 [pseud]. **고려시대 의복: 시기별 변천 모습**. 10 February 2022. Access with <https://blog.naver.com/alsn76/402005253>
- 백남주. **백남주의 한복이 있는 옛그림이야기②」 고종어진 강사포본 (高宗御眞絳紗袍本)**. 21 March 2022. Access with <https://www.newsquest.co.kr/news/articleView.html?idxno=74360>
- 유동엽. **황제의 상징...고종 '황금색 곤룡포' 첫 공개**. 21 March 2022. Access with <https://news.kbs.co.kr/news/view.do?ncd=3191553>
- 최연우. (2015). **면복: 군주의 덕목을 옷으로 표현하다**. 파주: 문학동네. Access 24 February 2022. Available from https://books.google.co.th/books?id=HEcaCgAAQBAJ&pg=PT16&lpg=PT16&dq=면복+송나라&source=bl&ots=tzT_0au-En&sig=ACfU3U0-nu3QJR0WRNa4teC_J-NBvLkjTg&hl=th&sa=X&ved=2ahUKEwjcaXO5b2AhVS4HMBHTzXBzQQ6AF6BAGEAM#v=onepage&q=면복%20&f=false